זון אויפגאנג — 6.20.
זון אונטערגאנג — 6.49.

די איינציקע אידישע צייטונג
אין מערב קאנאדע
עטאבלירט אין 1910
דערשיינט
יעדן טאג

דאס אידישע וואָרט
THE ISRAELITE PRESS

THE GATEWAY OF THE WEST

וועטער:
קלאר, ווינטיק, קאלט.

The Only Jewish Newspaper in Western Canada Established 1910. Published
DAILY

Vol. 21, No. 61. Winnipeg, Thur. Mar. 26, 1931. Published Daily except Saturday and Sunday. דערשיינט יעדן טאג חוץ שבת און זונטאג דאנערשטאג ח׳ ניסן, תרצ״א.

ASTOR, LENOX AND TILDEN FOUNDATIONS
31

שטרייַנגסטע מיטלען אָנגענומען פון רעגירונג צו האַלטן אַרדענונג אין ארץ-ישראל אין דער וואָך פון פסח, דערקלערט דראמאנד שילס אין הויז

פּוילישע אידן קרינען פערטל מיליאָן דאָלאַר אויף פסח דורך האיאס

דאָס איז א סך ווייניקער ווי לעצטן יאָר, כאָטש די נויט איז ערגער

(ספּעצ. טעלעג. צו ד.א.וו. דורך "איטא")

וואַרשע, מארט 26 (איטא).— א פערטל מיליאָן דאָלאַר פון אמעריקע איז ביז איצט אָנגענומען פאַר פּוילישע קרובים אויף פסח דורך דער "האיאס", לויט א באַריכט פון דער ארגאניזאציע. דאָס איז א סך ווייניקער געלט ווי ס׳איז אָנגעקומען פאַר דער זעלבער צייט לעצטן יאָר, כאָטש די אידישע נויט אין פּוילן איז אין אַ פאַרגלייך גרעסער.

—(::)—

פאדערן אונטערזוכונג פון ארבעטס באדינגונגען אין סאָוו. רוסלאנד

לאָנדאָן, מארט 26. די קאָנסערוואַטיוון האָבן ווידער אַרויסגעשטעלט אין הויז די פאָדערונג, אַז די בריטישע רעגירונג זאָל באַשטימען אויף אַ אונטערזוכונג וועגן צוואַנג ארבעט אין סאָוועט רוסלאַנד, און אויב מאַסקווע וועט צו דעם ניט איינשטימען, זאָל אָנגלאַנד דורכפירן וועגן דעם אַ פּריוואַטע אויספאָרשונג.

די פראַגע האָט אויפגעהויבן אין הויז דיקונג. האָט עדן נעוואַנט, אַז דער מוזל אין אים באַקאַנט פאַר אַ עקספּערט אין דעם פאַך. דעם קינדס מוטער האָט אויך פאַרטיידיקט דעם מוזל, און אפילו דער ראַדוונסקי האָלט זיך ביים פראַצעס מיט גרויס ווירדע. ער דערוויַיזט, אַז ער איז אַן עקספּערט מוזל, אַז ער האָט דיין נעוואַשן די הענט, סטעריליזירנדיק דעם מוזל׳ס מעסער און ער האָט געקויפט מעדיקאַמענטן אין סאָוועטישן אַפּטייק, עגלאַך צו די וואָס דאַקטוירים באַנוצן ביי אָפּעראַציעס.

דר. כורגין, אַן עדות פאַר דער פאַרטיידיקונג, האָט עדן נעוואַנט, אַז דער מוזל איז אין באַקאַנט פאַר אַ עקספּערט אין דעם פאַך. דעם קינדס מוטער האָט אויך פאַרטיידיקט דעם מוזל, און אפילו דער פאַטער האָט עדות געוואַנט, אַז ער האָט ניט אויסגעוועגט קעגן מל זיין דאָס קינד, נאָר ער האָט בלויז געוואַנט זיין פרוי זי זאָל האַנדלען ווי זי פאַרשטייט.

כאָטש דער פאַרהער פון די עדות איז פאַרענדיקט געוואָרן אויף דער לאַנגער זייַטונג פונ׳ם געריכט וואָס האָט זיך פאַרצויגן ביז 2 אַזייגער פאַרטאָג, וועט אָבער דער פּראָצעס ווייטער פאָרגעזעצט ווערן, מיט׳ן צוויק "צו דעמאָסקיִרן דעם אידישן קלעריקאַליזם".

—(::)—

סורעס ברידער נעמען איבער ר. דוש. וואיטלא פירמע

מר. פרעד מ. סורעס, פון סורעס ברידער, לימיטעד, האָט אַנגעסירט, אַז זיין קאָמפּאַני האָט אָפּגעקויפט דעם גאַנצן סטאָק פון ר. דוש. וואיטלא און קאָמפּאַני, אַ אַלקאָלע פירמע. דער מסחר האָט באַטראָפן איבער 650 טויזנט דאָלאַר. ביידע פירמעס האָבן אָנגעפירט "דריי־גודס" געשעפטן אין ווינניפּעג פאַר אַרום בער 25 יאָר.

אין דער צוקונפט וועט די פירמע סורעס ברידער, לימיטעד, וועלכע נעפינט זיך אויף מעקדערמאָט און אַלבערט סט., זיך רופן: "סורעס ברידער, לימיטעד, סוקסעסאָרס צו ר. דוש. וואיטלא און קאָ."

—(::)—

נ. גאַרבאָוויצקי און זיין סימפּאַ־נישער אַרקעסטער אין קאָלנאַ־ריי שטאַרק געלויבט

דער קאָלנאַריער סימפּאַנישער אָרקעסטער וועלכער איז געוואָרן אָרגאַניזירט און ווערט דיריגירט פון גרינגאַרי גאַרבאָוויצקי, מאַכט באַדייטנדן פאָרגרעס, און דער זיך זייער אויסגעצייכנט אין אַ קאָנצערט לעצטע וואָך.

עני גלען בראַדעי, די מוזיק קריטיקער פון דער "קאָלגאַרי דיילי העראַלד" לויבט זייער מר. גאַרבאָוויצקן און זיין סימפּאַניע. עס איז געשפּילט געוואָרן מר׳ זיין פון וועבער, די היידן סימפּאַניע, אַ קאָמפּאָזיציע פון דאַנהיל, שומאַן, אַ מינועט פון בעטהאָווען (אַראַנזשירט פון מר. גאַרבאָוויצקי) מוזיק פון שטראַוס און אַנדערע.

דער סאַליסט פון דעם אָוונט איז געווען מר. יאַשאַ גאַלפּערין. ער האָט געשפּילט צוויי מואַזומענטס פון סימפּאָניק עספּאַנעל פון לאַלאָ.

די קריטיקערן לויבן זייער מר. גאַרבאָוויצקין און זיין סימפּאַניע. עס איז געשפּילט געוואָרן מר׳ זיין פון וועבער, די היידן סימפּאַניע, אַ קאָמפּאָזיציע פון דאַנהיל, שומאַן, מינועט פון בעטהאָווען (אַראַנזשירט פון מר. גאַרבאָוויצקי) מוזיק פון שטראַוס און אַנדערע.

דער סאַליסט פון דעם אָוונט איז געווען מר. יאַשאַ גאַלפּערין. ער האָט געשפּילט צוויי מואַזומענטס פון סימפּאָניק עספּאַנעל פון לאַלאָ.

די קריטיקערן לויבן זייער מר. גאַרבאָוויצקין און זיין סימפּאַניע. עס איז געשפּילט געוואָרן מר׳ זיין פון וועבער, די היידן סימפּאַניע, אַ קאָמפּאָזיציע פון דאַנהיל, שומאַן, מינועט פון בעטהאָווען (אַראַנזשירט פון מר. גאַרבאָוויצקי) מוזיק פון שטראַוס און אַנדערע.

דער סאַליסט פון דעם אָוונט איז געווען מר. יאַשאַ גאַלפּערין. ער האָט געשפּילט צוויי מואַזומענטס פון סימפּאָניק עספּאַנעל פון לאַלאָ.

—(::)—

נייע אידישע קהלה געגרינדעט אין שטעטל סעדאליע מיזורי

סעדאליע, מיזורי, מארט 26 (איטא).— א נייע אידישע קהלה אין דאָ געגרינדעט געוואָרן נאָכדעם ווי עס איז אַרויסגענומען געוואָרן אַ טשאַרטער אויף אַ שול פאַר די הינע זעכציק אידישע פאַמיליעס. די נייע אידישע קאָנגרעגאַציע טראָגט דעם נאָמען "יונייטעד היברו קאָנגרעגיישאָן", און ניוטאָן י. פרידמאַן, פון קלייוולאַנד, איז געשיקט געוואָרן אַלס רעליגיעזער פירער פון דער נייער קהלה.

—(::)—

גרינספּעלדער באַשטימט אַמע־ריקאַנער קאָנסול אין לאַטוויע

סט. לואיס, מיזורי, מאַר ט26 (איטא). בערנהאַרד גרינספּעלדער, דער סעקרעטאַר פון דער הינער אידישער צדקה פעדעראַציע, האָט דאָ דערהאַלטן די ידיעה, אַז ער איז באַשטימט געוואָרן אַלס אַמעריקאַנער קאָנסול אין לאַטוויע. ער וועט אָנניכן אָפּפאָרן צו פאָרנעמען זיין אַמט. מר. גרינספּעלדער, וועלכער איז אַ מיטגלידער פון אַדמיניסטראַטיוון קאָמיטעט פון הינע ציוניסטישן דיסטריקט, איז רעקאָמענדירט געוואָרן פאַר דעם דאָזיקן אַמט פון דער האַנדלס קאָמער אין סט. לואיס.

—(::)—

בוקאַרעסט, מארט 26 (איטא). — אויבער 4000 פּויערים זיינען געקומען צו קאָנגרעס פון דער אַנטיסעמיטישער קרוזסטיג ליג, וואָס איז אָפּגעהאַלטן געוואָרן אין דער שטאָט סוקעוואַ. די רעדנער אויף דעם קאָנגרעס האָבן שאַרף קריטיקירט אַלע אַנדערע פּאָליטישע פּאַרטייען אין רומעניע און אין האָבן באַזונדערס שטאַרק קריטיקירט דעם פּרעמיער מאַקדאָנאַלדס בריוו צו דר. וויינצאַמ האָט געהאַט אויף דער פאַלעסטינער לאַגע.

רבי הערסאָן אויפגענומען פאַר רב ביי מאַסן פאַרזאַמלונג

דער גרויסער תלמיד תורה זאָל אין נעכטן אוונט געווען געפאַקט מיט מענער און פרויען וועלכע זיינען געקומען מקבל פּנים זיין דעם נייעם רב, ר׳ חיים צבי הערסאָן, וועלכן דער וויניפּעגער שטאָט־קאָמיטעט האָט אַהער אַראַנזשירט.

פאַרזיצער פון דער פאַרזאַמלונג איז געווען מר. מ. וו. טרילער, אייניקע רעדנער פון דער גאַנצער אין עס איז געלעגן געוואָרן פאַר׳ן עולם די סמיכות אויף רבנות וואָס דער נייער רב האָט מיט זיך אַרבעראַכט.

דער לעצטער רעדנער איז געווען הרב ר׳ חיים צבי הערסאָן. ער האָט געהאַלטן אַ איינגעדרע רעדע, און ער האָט דערקלערט, אַז לויט׳ן דין האָט ער פּוילשטענדיק געהאַט דאָס רעכט צו קומען קיין וויניפּעג און אָננעמען דאָ די שטעלע פון רבנות, איבערהויפּט אין דעם פאַל פון מחלוקת, האָט ער דערקלערט, אין עס פּשוט אַ מצוה אַז אַ רב זאָל זיך אַריינמישן און מאַכן אַ סוף צו די רייסערייען און אייניקע שטעלן כשרות אין שלום.

דער גרויסער עולם האָט געגעבן דעם נייעם רב אַן ענטוזיאַסטישן קבלת־פּנים און ער איז אַיינגעשטימיק אָנגענומען געוואָרן אַלס רב פונ׳ם וויניפּעגער שטאָט קאָמיטעט. נאָכדעם וויל די פאַרזאַמלונג האָט אַים אינדאַרסירט האָט די עקזעקוטיווע איבערגעגעבן צו רבי הערסאָן אַלע נויטיקע פּאַפּירן און אָרגאַניזאַציע פון אין דער עקזעקוטיווע דערקלערט געוואָרן אין נאָמען פון׳ם שטאָט קאָמיטעט, וואו אַ צאָל שולן און אָרגאַניזאַציעס זיינען פאַרטראָטן אַלס זייער אָפיציעלער רב.

—(::)—

באַוואוסטער פראַנצויזיש אידישער דראַמאַטורג געשטאָרבן

פאַריז, מארט 26 (איטא).— פּערנאַנד נאַזויער, באַרימטער פראַנצויזיש־אידישער דראַמאַטורג, קריטיקער און זשורנאַליסט, איז געשטאָרבן אין פאַס, אין עלטער פון 59 יאָר.

נאַזויער האָט דורכגעמאַכט אַ מערקווירדיקע קאַריערע, וועלכע ער האָט אָנגעפאַנגען וויי אַ שיק־אייגל ביי דער אידישער קאָלאָניזאַציאָנס אָרגאַניזאַציע, און האָט פאַרענדיקט ווי, איינער פון פראַנקרייכס אָנגעזעענסטע דראַמאַטורגן און קריטיקער

—(::)—

א געדעטעניש אויף שריפות דאָ נעכטן

די וויניפּעגער פייערלעשער זיינען נעכטן נאָכמיטאָג געווען זייער שטאַרק באַשעפטיקט אין זיי זיינען אַרומגעפאָרן מיט זייערע שווערע אַפּאַראַטן בלויז שנעל פון איין טייל שטאָט צו אַ צווייטן טעל.

אין פאַרלויף פון אַ פאַר שטונדן צייט האָט מען זיי אַרויסגערופן צו צען שריפות. קיין איינע פון זיי איז אין נישט געווען פון אַן ערנסטן כאַראַקטער, זיי האָבן זיך אָבער נעמוזט אַרומיאָגן איבערן שטאָט צו אויסלעשן די קליינע שריפות.

ד״ר גרוסער אויפגענומען פון קאַנאַדער מיסיע אין דרום אַמעריקע

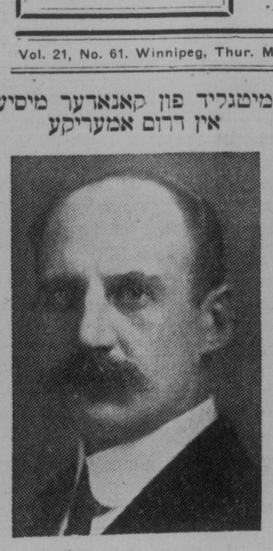

סענאַטאָר סי. פּי. באַביגטן, קיי. סי., אַ מיטגליד פון קאַנאַדער גרויסער גוטער וויל און האַנדלס מיסיע קיין דרום אַמעריקע, וועלכער פירט אַן אויג דער מאַריף קאָמיסיע אָרגאַניזירט אויסצופאָרשן די לאַגע אין אַרגענטינע און בראַזיליע.

שריפה טרייבט אַרויס צען פאַמיליעס אין דרויסן אין ביטערער קעלט

א פייער וואָס איז פון אומבאַקאַנטע סבות אויסגעבראָכן אַרום האַלבע נאַכט אין׳ם נאַרוואוד בלאָק, טאַשע עוועניו, אין מאַריאָן סט., סט. באַניפייס, האָט אַרויסגעטריבן אין דרויסן אין דער ביטערער קעלט צען פאַמיליעס. צום גליק האָבן זיך אַלע געראַטעוועט אָן קיינער איז ניט פאַרוואונדעט געוואָרן, און די שריפה איז גאַנץ שנעל אויסגעלאָשן געוואָרן.

די שריפה, ווי עס זעט אויס, איז אויסגעבראָכן אין קעלער אונטער דער סטאָר פון ניל בראָדערס אין דעם בלאָק, ווען דער אַלאַרם איז געקלאַנגען און די פייער בריגאַדעס פון סט. באַניפייס זיינען געקומען צו לויפן, האָט מען די ערשטע נאָך אַ געפירט די איינוואוינער פון הויז.

די איינוואוינער, וואָס האָבן אַרויסגענומען אַ פייער דער אומגעלייכטער קעלט, זיינען אייגנגעאַרדנט געוואָרן פאַר דער נאַכט ביי פריינט. די פייערלעשער האָבן געהאַט אַ שווער שטיקל אַרבעט צו לעשן דעם פייער אין דער ביטערער קעלט, בעת זייערע מאַנטלען זיינען געווען באַדעקט מיט אייז.

צום גליק זיינען די פאַלאַמען געווען ניט פונ׳ם ווינט זייט, און קיין גרויסער שאַדן איז ניט פאַראורזאַכט געוואָרן.

—(::)—

קעמסאַקער איינוואוינער אָנגעקלאָגט אין אַ פאַרזוך אונטערצוצינדן הויז

קעמסאַק, מאַסק., מארט 26. — מייק אַסטאַפאַראָוו אי זפאַרהאַלטן געוואָרן אויף דער קלאָגע פון אונטערצינדערעי, נאָכדעם ווי ס׳איז אַנטדעקט געוואָרן אַז דאָס הויז אין וועלכן ער האָט געוואוינט איז דורכגעוואַפט מיט גאַזאָלין, שמאַטעס דורכגעוויקט מיט גאַזאָלין, זיינען געפונען געווען אין הויז.

די שכנים האָבן דערשפּרט דעם ריח פונ׳ם גאַזאָלין זונטאָג אוונט און האָבן געמאַלדן דער פּאָליציי, וועלכע האָט קיין עם ניט געפונען אין הויז, וואָס איז געווען דורכגעוואַפט מיט גאַזאָלין. אַסטאַפאַראָוו איז שפּעטער אַרעסטירט געוואָרן. דאָס הויז און דאָס מעבל, ווערט באַהויפּטעט, איז געווען פאַרזיכערט.

—(::)—

דער הויפּט אָפּיס פון אידישן אימיגראַנטן הילפס פאַראין אין אַ נייער דירה

מאָנטרעאַל. — דער אידישער אימיגראַנטן הילפס פאַראין לאָזט וויסן אַז דער מאָנטרעאַלער אָפּיס האָט זיך אַריבער געלייגן אין אַ נייער דירה, אינגאַנצן אַ האַלב בלאָק העכער פון דעם אַלטן אָפּיס.

דער נייער אַדרעס איז: 4226 סט. לאָרענס (מיין) בלוור. און די טעלעפאָן נומער זיינען ווי פריער: בלייער 3103 און 3104.

פּאָליציי פון בריטיש קאָלומביע באַנוצט זיך מיט נייעם מיטל צו צווינגען דוכאַבאָרקעס צו טראָגן אויף זיך קליידער

נעלסאָן, ב. ק., מארט 26. — מיט׳ן אָנקוף פונ׳ם פּרילינג, האָבן מיטגלידער פון דער דוכאַבאָרישער סעקטע "זין פון פרייהייט" אָנגעהויבן אַראָפּוואַרפן פון זיך זייערע ווינטערדיקע קליידער, און, צוזאַמען דערמיט, נייט שוין אַראָפּ דאָס וואָס פאַרבלייבט אויפ׳ן לייב . . . און באַריכטן קומען אַז פון די אומגעגנטן פון טראָמס, אַז דוכאַבאָרן זיינען ווידער אומגעגאַנגען נאָקעט דאָרטן, און די פּאָליציאָס זיינען נאָך אַרויס געפירט די איינוואוינער פון הויז.

די איינוואוינער, וואָס האָבן אַרויסגענומען אַ פייער דער אומגעלייכטער קעלט, זיינען אייגנגעאַרדנט געוואָרן פאַר דער נאַכט ביי פריינט. די פייערלעשער האָבן געהאַט אַ שווער שטיקל אַרבעט צו לעשן דעם פייער אין דער ביטערער קעלט, בעת זייערע מאַנטלען זיינען געווען באַדעקט מיט אייז.

צום גליק זיינען די פלאַמען געווען ניט פונ׳ם ווינט זייט, און קיין גרויסער שאַדן איז ניט פאַראורזאַכט געוואָרן.

—(::)—

קעמסאַקער איינוואוינער אָנגעקלאָגט אין אַ פאַרזוך אונטערצוצינדן הויז

. קעמסאַק, מאַסק., מארט 26. — מייק אַסטאַפאַראָוו אי זפאַרהאַלטן געוואָרן אויף דער קלאָגע פון אונטערצינדערעי, נאָכדעם ווי ס׳איז אַנטדעקט געוואָרן אַז דאָס הויז אין וועלכן ער האָט געוואוינט איז דורכגעוואַפט מיט גאַזאָלין, שמאַטעס דורכגעוויקט מיט גאַזאָלין, זיינען געפונען געווען אין הויז.

די שכנים האָבן דערשפּרט דעם ריח פונ׳ם גאַזאָלין זונטאָג אוונט און האָבן געמאַלדן דער פּאָליציי, וועלכע האָט קיין עם ניט געפונען אין הויז, וואָס איז געווען דורכגעוואַפט מיט גאַזאָלין. אַסטאַפאַראָוו איז שפּעטער אַרעסטירט געוואָרן. דאָס הויז און דאָס מעבל, ווערט באַהויפּטעט, איז געווען פאַרזיכערט.

—(::)—

דער הויפּט אָפּיס פון אידישן אימיגראַנטן הילפס פאַראין אין אַ נייער דירה

מאָנטרעאַל. — דער אידישער אימיגראַנטן הילפס פאַראין לאָזט וויסן אַז דער מאָנטרעאַלער אָפּיס האָט זיך אַריבער געלייגן אין אַ נייער דירה, אינגאַנצן אַ האַלב בלאָק העכער פון דעם אַלטן אָפּיס.

דער נייער אַדרעס איז: 4226 סט. לאָרענס (מיין) בלוור. און די טעלעפאָן נומער זיינען ווי פריער: בלייער 3103 און 3104.

הינע פּאָליציי כאַפּט אַ גנב "דורך ראַדיאָ" אין צוועלף מינוט צייט

די וויניפּעגער פּאָליציי האָט זיך שטענדיק אויסגעצייכנט אין דעם הינ׳ן זיכט צו כאַפּן פאַרברעכער, אָבער איצט מיט דער הילף פון אַ ראַדיאָ אַפּאַראַט און מיט ראַדיאָ אַוטאָמאָביל, מיט וועלכע זי איז אויסגעשטאָטעט האָט זי שוין בעוויין צו אַרעסטירן אַ פאַרברעכער אין צוועלף מינוט צייט.

די פּאָליציי פון טראָנסקאַנאַ האָט געמאָלדן דער וויניפּעגער פּאָליציי וועגן אַ גנבה וואָס איז פאַרגאַנגען געווארן אין דער נאַכט אין דער באַנאַנגען געווארן אין פולן שוואונג.

"ניט נעקוקט אויף די שווערע צייטן, ווערן די זאַמלערס פאַר׳ן געווערקשאַפטן קאַמפּיין אויפגענומען בסבר פּנים יפות", — אַזוי ווערט באַריכטעט פון די זאַמלער וועלכע זיינען זייער ענטוזיאַסטיש בנוגע די רעזולטאַטן פון קאַמפּאַניע. די וועלכע זיינען נאָך ניט באַזוכט געוואָרן, ווערן געבעטן בייצושטייערן אויף אַ געהעריקן אופן. פאַרבאַרייטונגען ווערן געמאַכט פאַר׳ן גרויסן פאָלקס־באַנקעט לכבוד י. באַדאַיע פון אין־ישראל, וועלכער וועט פאָרקומען דעם 12טן אַפּריל, אין ציון זאַל

פרייטאָג, דעם 27טן מארט, 8.30 אַוו., וועט פאָרקומען אַ פאַרזאַמלונג פון קאָמיטעט פאַר׳ן געווערקשאַפטן קאַמפּיין, וואו עס ווערן דערוואַרטעט באַריכטן פון דער אַרבעט וואָס איז אָפּגעטאָן געווארן פאַר דער וואָך. פאַרשטייער פון אָרגאַניזיירט אַצייטן און יחידים, פאַראַיינטערעסירטע ווערן געבעטן צו קומען.

נעווערקשאַפטן קאַמפּיין אין פולן שוואונג

פּאָליציי פון בריטיש קאָלומביע אַרעסטירט אַ גנב

אַנב - אורחא

פון מארק

די חשיבות פון ערד־ארבעט

פאַר די לעצטע פאַר דורות האָט מען ביי אונז איינגעוואָרצלט דעם געדאַנק פון דער חשיבות פון ערד־ארבעט, אַז ס׳איז כמעט אַ סכנה אויסצודריקן וועלכע עס איז אפיקורסות וועגן דעם ענין.

פאַר צוויי דורות האָבן אונזערע פאָטן געזונגען וועגן דער שיינקייט און מזל־ברכה׳דיקייט פון דער סאַכע, און אידישע געלערנטע, עקאָנאָמיסטן און כלל־טוער האָבן דערוויַיזן באַותות ומופתים, אַז די סאַכע איז די איינציקע לייזונג פונ׳ם אי־דישן פראָבלעם.

און אידן האָבן זיך טאַקע אָנגעהויבן רייסן צו דער ערד־ארבעט. דאָס איז ניט געווען קיין פּועל־יוצא פון דער פּראָפּאַגאַנדע וואָס נוט־מיינענדיקע פאָטן און משכילים האָבן אָנגעפירט, נאָר אַ רעזולטאַט פון עקאָנאָמישן און פּאָליטישן צוואַנג: אידן האָבן אָנגעהויבן פילן ווי דער עקאָנאָמישער באַדן הויבט זיך אָן גלישן פון אונטער זייערע פיס, און זיי האָבן זיך געכאַפּט פאַר דער פרנסה, וואָס האָט אויסגעזען צו זיין די רואיקסטע און די געזיכערסטע.

און די באַוועגונג האָט געבראַכט גע־וויסע רעזולטאַטן, — אידישע קאָלאָניעס אין אַרגענטינע, אין ארץ־ישראל, אין קאַנאַדע, אין די פאַראייניקטע שטאַטן און. פאַר די לעצטע עטלאַכע יאָר, באַזונדערס אין רוסלאַנד, וואו די טרייב קראַפט צום לאַנד איז געווען אַ באַזונדערס שטאַרקע און דרינגנדיקע.

דער פּראָצעס פון אידן וואָס באַשעפטיקן זיך מיט ערד־ארבעט איז נאָך דער־ווייל ניט איבעריקס גרויס, — קלענער, ווי ביי וועלכן ס׳איז פאַלק. עס האַלט אָבער ניט ווייט פון דעם, אַז אידישע פּויערים און פאַרמערס זאָלן קאָנען פּראָדוצירן אַזויפיל בראָוט, וויפל עס ווערט פאַרבראָוכט פון דעם נאָנצן אידישן פאַלק.

***

און דאָ קומט מאַקע דער פונקט, וואָס האָט שטאַרק צעטרייסלט מיין אייגענעם גלויבן אין דער חשיבות פון דער סאַכע לגבי דער נאָדל און דעם האַמער.

די געשיכטע איז — וואָס די סאַכע האָט שוין געמאַכט פאַלץ פאַר׳ן פלוג און פאַרן טראַקטאָר, און דער סערפּ וועלכן אונזערע פאָטן האָבן אַזוי שיין באַזונגען, און וועלכער פלעגט באַמת האַלטן די שניטערן אין דריין נעבוינן 18 שעה אַ מעת־לעת אין אַ קאַטרושנער ארבעט, — דער סערפּ האָט אָפּגעטראָטן אין ארט דעם "קאַמבייַן", וואָס טוט אָפּ אין 8 שעה אַ טאָג די מלאכה פון 200 סערפּן און 100 דרעש־"צעפּן" צוזאַמען.

און ערד־ארבעט הערט ביסלאַכווייז אויף צו ווערן אַ מלאכה, נאָר זי ווערט אַן אינדוסטריע און אַ געשעפט, — פונקט ווי די פאַבריקאַציע פון הויזן, זאָלן מיר די סאַכע־מזל־ברכה׳דיקע מוחל זיין פאַרן פאַרגלייך.

און עס שטייט פאַר מיר אויף די פראַגע: רבונו של עולם, מיט וואָס איז עס פאַבריציר׳ן וויין אין האַבער חשוב׳ער, ווי פאַבריציר׳ן הויזן, אָדער נייען שיך, אָדער בויען הייזער?

די דורכשניטלאַכע פאַמיליע, מיט אַ צווייווייזרטן לעבנס שטיינער, ביי הייַנ־טיקע צייטן, גיט אויס אַ סך מער אויף דירה אין אויף קלייידער, ווי אויף ברויט!

***

דער איצטיקער קריזיס אין דער תבואה פּראָדוקציע האָט אויף אויפנעטרייסלט דעם גלויבן אין דער זיכערקייט פון דער לאַנדווירטשאַפט.

די פּויערשע ווירטשאַפט, ביי זייער אַן אָרימען לעבנס־שטיינער, קאָן אין אַ גע־וויסער מאָס מער אָדער וויניקער פאַר־זיכערן דעם פּויער מיט אַ שטיקל ברויט, אָדער, אין ערגערע פאַלן, מיט קאַרטאָפל. אָבער די פּויערשע ווירטשאַפט לעבט אויס אירע לעצטע יאָרן אין די הינטער־שטעליקע לענדער, און אפילו די פאַרמער־שע ווירטשאַפט שטייט שוין פאַר אַן אָפּ־גרונט וואָס איז זי גרייט איינצושלינגען.

אין שוין דער פאַרטער קאָן אַן אָר־בערגעפילט שפּייכלערס מיט ווייץ, און ניט האָבן קיין שטיקל ברויט אין שטוב, — שוין אָפּגעערדט פונ׳ם צוקונפטיקן פאַרם אַרבעטער, וואָס וועט אויף אַ האָר־ניט זיין מער זיכער מיט זיין פרנסה, ווי דער שטאַטיקער פראָלעטאַריער אָדער שטעל־דרייער.

פאַר די לעצטע צוויי יאָר איז געווארן קלאָר, אַז אַ חשיבות פון מער ניט קיין קענץ, און אַז די חשיבות פון ווייץ איז געפאַלן, פאַלט שוין במילא אַראָפּ די באַזונדער חשיבות פון דער מלאכה צו פּראָדוציר־ן ווייץ.

***

מיין איך חלילה ניט זאָגן, אַז אידן זאָלן אויפהערן צו באַשעפטיקן זיך מיט ערד־ארבעט.

איך גלויב בכלל ניט, אַז אידן האָבן זיך גענומען פאַר דער סאַכע ווייל פאָטן האָבן זי אַזוי שיין באַזונגען, און איך גלויב ניט אַז אידן וועלן אויפגעבן דעם טראַקטאָר, ווייל אימעטער וועט זיי זאָגן, אַז לאַנד ארבעט איז ניט די חשוב׳סטע פון אַלע באַשעפטיקונגען.

די באַוועגונג צום באָדן, און, פאַרערט, פון דאָרף אין שטאָט אַריין, ווערן רעגער־לירט פון גאַנץ באַשטימטע קאָנאָמישע געזעצן.

אַוויג ביי אידן, אַנדערש ווי ביי אַנדע־רע פעלקער, איז די באַוועגונג פון שטאָט אין דאָרף גרעסער ווי דער פאַרקערטער שטראָם, זיינען פאַר דעם דאָ גאַנץ ווייַ־טיקע סבות.

אין אונזער אויפגאַבע דאָרף דערפאַר זיין צו רעגולירן די דאָזיקע באַוועגונג צום דאָרף, און זעען איינאָרדענען זי אין אַנ־קלאַנג מיט די טענדענצן וואָס הויבן זיך אָן אַרויסצייגן אין דער לאַנד־וואָרטשאַפט (גרויס פאַרטעריי אַנשטאָט קליין פאַרמע־ריי, וועלכע איז פאַר׳משפּט צו שנעלן אונטערגאַנג).

מיר זיינען אָבער ניט מחוייב צו מאַכן דערפון אַ הייליקע נאַציאָנאַלע אויפגאַבע. דאָס דאָרף זיין בלויז אַ טייל פון אונזער אַלגעמיינער ארבעט פונ׳ם איבערבוי פונ׳ם אידישן לעבן אויף געזינטערע עקאָנאָמי־שע יסודות.

Classified

לאַכעס ::
PERS

ישורענס
אַליסט און ניט דאָרס־
דאָס און ניט האַבן.
P. A. TEI
807 Electric Ra
Phone

יטערס
ווינגטאָן, אָנדערוואוד.
און א. וו.
T. A. W
Ph 28 800 247 Notr

רניטשור פאַרלאַנגט
טן נעלט.
KILSH
Auctio
Canada Bldg.

AACTIVE ME
TRAN
ך געטופט
PH. 26 062

CARD R
און פראַגאָנס פאַרענט־
ניט קיין באַשטימט
טריי.

ן און עלעקטרישע
טעאָר, גראַדואירטער
ר אָפּאַרינסטמענט טע־
ון 9 ביז 12 און פון
נרמאַט קאַר. עדען סט.

SEMO SKIN
אַריאָזיס, אַלע הויט
ראַלאַכע קאָנסער נע־
און פלעקן אָרונטער
$1 און $2 אַ פלעשל.
ערס אויסגעפילט.
עט גאַראַנטירט
C. H. McDON.
252 Kennedy St.

M. B. MORA
Accountants a
ינונג שליסט איין
יטינג, אינקאָם טעקס
פינאַנציעלע סטייט־
סטייטשאָנס, קאָרעס־
טענגאַראַפּיע.
יזנעס קאָנען ניט באַ־
אַזיקן פאַרוואַלטער, קאָ־
אַזיקע באַרענונג פאַר
ערענע און קאָ.
Office: 277 Se
Phone 56 984

ר טייפּרייטן
א קאַפּיע פון "מאַטש
ר אינסטרוקטאָר", א
וואָס לערנט טייפּינג
ן. פּרייז 30 סענט.
H. NEW
220 Bannatyne

ווטס נעגייט צום מאַס.
קאָוטס און וועסטס.
קאָסט צו אייערע"
DOMINION TR
מענט פון פעטערנס
אַנאַדע.
290 PORTAGE AVE
(Over Lyceum

סקאָגנ־הענד
יזוקס, ביליק. טערמס.
לע סאָרטס סייפס גע־

CANADIAN DIEBE
183 Notre D.

טערנס
אייך באַצאָלן זעען
ר ראַיעלסטע לעבנס,
אַבלי קאָמפּאַניס.
עסטייט
נבע באַהאַנדלונג פאַר
יפּער. מאָרטגעדזשעס
ספּעציאַליטעס.
און געלט שיקונג
אַמעריקע ליין".
געלעגנהייטן
אויסוואָל פון נוטש נע־
און אין קאַנסרי.
ון ג. זעלטשען
MUTUAL A
874 Main St.

A. MU
אַריזיזרסער
שינג סטיישאָן
ן באַרי ריפּעירס
376 FURB
PH. 33

געלעגנהייטן
Business Opp

לאַק. 7 סווייטס, יערלאַ־
$. באַרגען פּריינ.
שטעטל פון 500, מיט
יסע טעריטאָריע, פּרייז
מען $1,000 קעש פּיי־

הושיענערעל סטאָרס,
ון פאַר יעדן סאָרט
יסע פּרייזן.
SCOTT REALT
11 C.P.R. Office Bldg.

פאַרשפּרייט די
ידישע טעגלאַכע
ערב קאַנאַדע

פּוילישע אידן קרינען פערטל מיליאָן דאָלאַר אויף פסח דורך האיאס

דאָס איז א סך ווייניקער ווי לעצטן יאָר, כאָטש די נויט איז ערגער

(ספּעצ. טעלעג. צו ד.א.וו. דורך "איטא")

וואַרשע, מארט 26 (איטא).— א פערטל מיליאָן דאָלאַר פון אמעריקע איז ביז איצט אָנגענומען פאַר פּוילישע קרובים אויף פסח דורך דער "האיאס", לויט א באַריכט פון דער ארגאַניזאַציע. דאָס איז א סך ווייניקער געלט ווי ס׳איז אָנגעקומען פאַר דער זעלבער צייט לעצטן יאָר, כאָטש די אידישע נויט אין פּוילן איז איז אַן א פאַרגלייך גרעסער.

—(::)—

פאַדערן אונטערזוכונג פון ארבעטס באַדינגונגען אין סאָוו. רוסלאַנד

לאָנדאָן, מארט 26. די קאָנסערוואַטיוון האָבן ווידער אַרויסגעשטעלט אין הויז די פאָדערונג, אַז די בריטישע רעגירונג זאָל באַשטימען אויף אַ אונטערזוכונג וועגן צוואַנג ארבעט אין סאָוועט רוסלאַנד, און אויב מאָסקווע וועט צו דעם ניט איינשטימען, זאָל אָנגלאַנד דורכפירן וועגן דעם אַ פּריוואַטע אויספאָרשונג.

די פראַגע האָט אויפגעהויבן אין הויז דיקונג. האָט עדן נעוואַנט, אַז דער מוזל איז אים באַקאַנט פאַר אַ עקספּערט אין דעם פאַך. דעם קינדס מוטער האָט אויך פאַרטיידיקט דעם מוזל, און אפילו דער

מיטעט זיין פרוי וואָס וויל ניט קומען אַ חיים און שיסט זיך אַליין

קיטשענער, אָנט., מארט 26. — דער־פאַר וואָס זיין ווייב איז אַוועק פון דער היים אין ניט געוואָלט קומען צוריק, האָט מייק אורשעל זי דערשאָסן אין דער הויז פון אירע פריינט וואָו זי איז געווען. און דערנאָך האָט ער זיך אַליין געשאָסן און וועט וואַרשיינלאַך שטאַרבן פון זיינע וואונדן.

מאַן און ווייב האָבן זיך פריער געהאַט צעקריגט. און זי איז אַוועק צו אירע פריינט, מר. און מרס. דזשאַרדזש קאַניער. לעצטע נאַכט איז דער מאַן אַריינגעקומען און ער האָט געפרעגט ביי זיין ווייב, אויב זי איז גרייט צו גיין צוריק צו אים. ווען זי האָט געענטפערט אַז ניט, האָט ער

נייע בלוטיקע ראיאָטן אין אינדיע; רעוואָלוציאָנערע יונגע קערט זיך אָפּ פון מאַהאַטמאַ גאַנדי

קאַנפּאָר, אינדיע, מארט 26. — 30 פּערזאָן זיינען געטויטן געוואָרן און הונ־דערט זיינען פאַרוואונדעט געוואָרן אין די ראיאָטן וואָס זיינען דאָ אויסגעבראָכן אין פּראָטעסט קעגן דער הינריכטונג פון די דריי אינדיער אָנגעקלאָגט אין דער־מאָרדן אַ פּאָליציסט.

די ראיאָטן האָבן זיך אָנגעפאַ

THE ISRAELITE PRESS
The only Jewish Newspaper in Western Canada.
דאָס אידישע וואָרט
Office and Place of Business: New Israelite Press Bldg., 165 Selkirk Ave. East
Published daily except Saturday and Sunday
ENTERED AS SECOND-CLASS MAIL MATTER AT OTTAWA
Subscription: $6.00 per year
Established 1910 Phones: 55 409—52 213
Winnipeg — Manitoba

דער פרידן צווישן מוצא און קאַלאָניע

דער „אייביקער פרידן" וואָס איז די טעג געשלאָסן געוואָרן צווישן די אידישע קאָלאָניסטן פון מוצא, און זייערע אַראַבישע שכנים פונ'ם דאָרף קאָלאָניע, האָט ניט איר גלייכן אין דער ווירטשאַפטס־געשיכטע פון דער גאַנצער צער וועלט, איז עס קלאָר, אַז אַלע אינ־דוסטריען פון דער גאַנצער וועלט נעמען אַן אַלערליי מיטלען כדי צו פאַרקויפן וואָס נאָר ס'לאָזט זיך אַז אַזוי אַרום צו שאַפן אַרבעטס מעגלאַכקייטן און פאַרדינסט מעגלאַכקייטן פאַר זיך און פאַר די אַר־בעטער.

ס'איז בכן קיין חידוש ניט אַז גראַד די די איצטיקע לייפציגער מעסע איז געווען אַזוי שטאַרק פאַרטראָטן מיט אויסשטעל־לונגען פון 24 לענדער. דערביי האָבן די מייסטע לענדער געהאַט אייגענע, מלוכה־שע, גרויסע אויסשטעלונגען, וועלכע האָ־בן אַרומגענומען אַלע פּראָדוקטן וואָס דאָס לאַנד בריינגט אַרויס און אַלע אַרטיקלען וואָס ווערן אין לאַנד געשאַפן. אַזוי אַרום ווערן אין לאַנד געשאַפן. אַזוי אַרום האָט מען געקאָנט האָבן אַן אויבער־בליק איבער אַלעמען וואָס דאָס לאַנד פאַרמאָגט, און וויל פאַרקויפן אין די פאַר־שיידענע לענדער, פון וועלכע ס'זיינען אַן ערך צוויי הונדערט מיזנס סוחרים אַהער געקומען.

ס'איז דריבער געווען גאַנץ אינטערע־סאַנט זיך צוצוקוקן וואָס די איינצלנע לענדער פאַבריצירן און מיט וואָס זיי ווע־לען פאַר זיך דעראַבערן דעם וועלט מאַרק.

מיר וועלן זיך אָפּשטעלן ביי דייטש־לאַנד, וועלכע איז פאַרשטייט זיך געווען די שטאַרקסטע גרופּע, וואָס האָט באַ־הערשט דעם לייפציגער יאַריד. די דייטשע אינדוסטריע און די דייטשע טעכניק איז אַזוי גרויס, אַז עס לאָזט זיך דערויבער אין אַ קורצן אַרטיקל ניט געבן קיין בילד. אַנ־געהויבן פון אַ נאָדל ביז צום גרעסטן באַן וואָגאָן פון דער גאַנצער וועלט, אַלעס איז דאָ געווען, וואָס נאָר דער מענשלאַכער מח האָט געקאָנט אויסקלערן.

עסטרייך האָט געהאַט 250 אויסשטעל־לער, וועלכע האָבן פאַרטראָטן די פיינע עסטרייכישע קונסט אינדוסטריע. עס זיינען געווען געוואָרן לערער זאַכן, שטריק וואַרע, בראַנזן, פאַרצעלין און אַנ־דערע חפצים, וועלכע ווערן נאָר אין עסט־רייך פאַבריצירט און אַזאַ פיינער אויס־פירונג, מחמת זיין הונדערטער יאָרן אין דער גאַנצער וועלט באַקאַנט. דער פיינער עסטרייכישער קינסטלערישער גע־שמאַק.

טשעכאָסלאָוואַקיע: — צום מערסטן האָט מען געווען גלאָז און פאַרצעלין אין דער עיקר די נישט עכטע צירונגען, וועל־כע ווערן געמאַכט אין גאַלבאַיע אין דער טשעכאָסלאָוואַקיע, וואָס נעמען אין דער דער גאַנצער וועלט און האָבן ניט אין ער־געץ זייער גלייכן. דערצו האָט מען נאָך געזען די טשעכישע "שווערע מאַשינען אינדוסטרי", וועלכע האָבן אָבער ביז היינט ניט גקאָנט אויפנעמען קיין קאָנ־קורענציע מיט דייטשלאַנד, ענגלאַנד און אַמעריקע.

פראַנקרייך: — צום גרעסטן טייל האָט דאָס לאַנד אויסגעשטעלט פאַרפיר־מען; מאַדע אַרטיקלען און דער עיקר זיי־דען צייג אין אַזעלכע פאַרבן און פיינע אויפפאַרונגען, אַז זיי האָבן מיט געגער־מען דאָ אויגן. מען האָט ניט נעמוזט וויסן אַז דאָס איז אַ פראַנצויזישע אויסשטע־לונג, ס'איז געווען געגאַנג אַ קוק צו טאָג אויף די פיינע פּראָדוקטן וואָס זיינען גע־ווען אויסגעשטעלט, בכדי שוין פון דער־וויסנס צו דערקענען אַז דאָס איז אַ פראַנ־צויזישע אויסשטעלונג.

פונקט דער היפּוך איז געווען די ענגלי־שע אויסשטעלונג, מאַסיוועס פּראָדוקט; הן פון ענגלאַנד גופא, הן פון אירע קאָ־לאָניעס און דאָמיניאָנס, ס'זיינען דאָרטן געווען שטאָפן, קאַפּעלוישן, וועש, לערער, שיך און דער עיקר תּוצרי הארץ פון כמ־עט אַרבע פינות העולם, וואָו נאָר ענגלאַנד איז באַקאַנט.

אינטאַליע, האָט געהאַט אויפן מאַרק פיינע קונסט חפצים פון לעדער, האַלץ, שטיין און מעטאַל. דיראַבעטן האָבן אַן אייגענע אינטאַליגענטע נאָטע, וועלכע וויזט דאָרוס, אַז דאָס לאַנד האָט גרויסן געשמאַק און נעמט אָן אַ שיינעם פּלאַץ אין עולם המסחר.

אַ גוואַלדיקע אַנטוויקלונג האָט אַן דיי לעצטע צען יאָר דורכגעמאַכט יאַפּאַן. עס וויזט אויס אַז דיי יאַפּאַנער וויזן מיט אַלע מיטלען דערבאַרן די גאַנצע גע־שעפטלאַכע וועלט ניט נאָר — ווי ביז אַהער— דער האַלץ, פּאַרצעלין און גלאָז אינדוסטריע — זיינען די יאַפּאַנער היינט כמעט די בעסטע און ביליגסטע פּראָדוצירער אין לעדער, שטיין, מעטאַל, עדעלמעטאַל וכדומה. מען האָט אין יאַ־פּאַן אָנגעהויבן שטאַרק צו קאָנקורירן מיט דער וועלט אינדוסטריע און ווי מען האָט איצט געזען אויפן לייפּציגער יאַ־ריד, וועט עס ניט לאַנג געדויערן און יאַפּאַן וועט באַהערשן דעם גאַנצן וועלט מאַרק און וועט פאָרדערונגען די "ווייסע ראַסע" מיט איר טעכניק און אינדוסט־ריע. וועלכע איז מיט אַזויפיל מי און פּלאַג אין די לעצטע הונדערטער יאָרן אויפגעבויט געוואָרן. מען האָט עס דאָ אין לייפּציג קלאָר אין דייטלאַך געקאָנט באַמערקן אַז יאַפּאַן איז מסוגל צו ווערן דער גרעסטער קאָנקורענט אויף דער גאַנצער וועלט.

פּוילן: — אַ גאַנץ שיינע אויסשטע־לונג האָט געמאַכט פּוילן. ניט צו דערן פון פּראָדוקציע, מיט וועלכער דאָס לאַנד איז פון דער נאַטור געבענשט. און וועלכע בילדן אַ שטאַרקע חכנסה פאַסט אין דער פּוילישער ווירטשאַפט; אויף די פּוילישע אינדוסטריע האָט אין דער לעצטער צייט זיך אַזוי שטאַרק אַנטוויקלט, אַז פּוילן הויבט אָן צו ווערן אַ זייכטיקער קאָנקו־רענט, מיט וועלכן מען מוז זיך שוין היינט רעכענען. פּוילישע גלאָז, צעמענט, קוילן, האַלץ און צוקער האָבן פון לאַנג געהאַט אַ שיינעם פּלאַץ אויף דער וועלט. אָבער איצט האָט מען אין לייפּציג געו־זען, אַז פּוילישע שטאָפן, מעטאַל און בעמישע פּראָדוקטן, נעמען אָן פאַרמען, וועלכע וועלן עס בקרוב מעגלאַך מאַכן, אַז מיט פּוילן וועט מען זיך רעכענען אין דער גאַנצער געשעפטס וועלט.

אויף די שווייץ און די סקאַנדינאַוישע לענדער: נאָרוועגן, דענמאַרק און פינ־לאַנד, זיינען אין לייפּציג געווען פאַרטראָ־טען מיט זייערע פּראָדוקטן: שאָקאָלאַד, פיש קאָנסערוון, האַלץ און עמאַל זיינען וויכטיקע פּראָדוקטן וואָס די לענדער וויל־אויספירן און מען קאָן רעכענען אַז מיט דער צייט וועלן זיי פאַרדרענגען אויף דעם געביט זייערע גרעסטע.

דאָס אידישע לעבן אין בעלגיע וואַקסט

(ספּעציעל פאַר ד. א. וו. דורך "איטא")

פון י. פוס

די בעלגישע אידן האָבן אין די לעצטע טעג געהאַט די בעסטע געלעגנהייט זיך נאָך אַמאָל צו איבערצייגן, אַז די בעל־גישע געזעלשאַפט איז ער היום געבליבן נעטריי איר טראַדיציע פון פריינטשאַפט־לאַכע באַציאונגען צו אידן. דאָס איז גע־ווען גראַד אין דער לעצטער צייט. בשעת דעם טומל אַרום דער לויה פון דעם אי־דישן גענעראַל פון דער בעלגישער אַרמיי בערנהיים.

ווי באַקאַנט איז בנוגע דער דאָזיקער פראַגע אַנטשטאַנען אַ שאַרפער ויכוח אין דער גאַנצער בעלגישער פּרעסע, און ער האָט אפילו געהאַט זיין אָפּקלאַנג אין פאַר־לאַמענט. אָבער בשעת דעם דאָזיקן טו־מעל אַדום דער פראַגע צי זאָל די לויה פון גענעראַל בערנהיים אויסגעפירט ווערן אויף קאַסטן פון דער מלוכה און אַזוי אַרום טראָגן אַן אָפיציעלן נאַציאָנאַלן כאַ־ראַקטער — צי ניט — איז מצד די קענ־נער פון דער נאַציאָנאַלער לויה מיט קיין אַנצוהערעניש ניט דערמאָנט געוואָר־דען דער פאַקט וואָס בערנהיים איז געווען אַ אידן.

די פאַקולטעטישע פּאַרטיי, וועלכע איז אייגנטלאַך די הויפּט פאַרזאָרגערן פון דער היינטיקער רעגירונג האָט זיך אַנ־קענען געשטעלט דער נאַציאָנאַלער לויה אויס ריין רעליגיעזע טעמים. הויט דער קערפּער פון גענעראַל בערנהיים איז פאַר־ברענט געוואָרן — איז ניט מער פאַראַן דער אַביעקטיוו וועמען מען זאָל אַנטאָן אַזאַ כבוד. אַזוי האָט אויף געשריבן דער קאַרדינאַל פון מעכעלען, וואָן רואַ, און ניט קוקנדיק אויף די איראַנישע באַמער־קונגען פון דע רסאַציאָליסטישער פּרעסע, האָט אייגנטלאַך איז דאָך דער גענעראַל סיי ווי פּסול ביי די קאַטוליקן ווייל ער איז גאָר אַ אידן, האָבן די קאַטוליקן דו־קא אַבאַטסאַר גרויסע פאַרדרינסן פון דעם פאַרשטאָרבענעם גענעראַל פאַר בעל־גיע און האָבן גאָר באַדויערט דעם אייג־ציקן חבא זיינעם וואָס ער האָט זיך געלאָזט אַרבעטן. טייל מאָל קומען זיך בכלל צענויף די אינטערעסן פון די קאַ־טוליקן מיט די אינטערעסן פון די אידן בעלגיע אין קענזאַטץ צו די איבעריקע צוויי גרויסע פּאַרטייען — די ליבעראַלן און סאָציאַליסטן. אַזוי לטשל שטיצן די קאַטוליקן אין שטאָט ראַט און אין פאַר־לאַמענט די פאַדערונגען פון די אידישע שולן און קהלות אויף סובסידיעס מצד דער צענטראַלער קאָמונאַלער פאַרוואַל־טונג, די סאָציאַליסטן געפינען דערביי אַפּט די געלעגנהייט אַפּצו'חוק'ן איבער דעם פרידן צווישן די פאַרטרעטער פון רוים און ירושלים. אַזאַ מין געלעגנהייט האָבן די אַנטוווערפענער סאָציאַליסטן געפינען גאָר לעצטנס בשעת דעם אַלגע־מיינעם אָפּשטעלן פון דער דימענט שליי־פערייז דורך דעם אינטערנאַציאָנאַלן פאַר־באַנד פון דימענט פאַבריקאַנטן אין הסכם מיט די דימענט אַרבעטער סיי־דיקאַטן, וועלכער האָט באַשטאַפּט מיט הויכע געלט סכומים און מיט דעם אַלטן אידישן חרם איטלאַכן פאַבריקאַנט אַדער אַרבעטער, וועלכער וועט אָבער זיין אויף דעם אַרבעטס־פאַרראַט במשך פון די ער־שטע צוויי וואָכן פון איטלאַכן חודש. און מערקווירדיק: עובר געווען אויף דעם חרם האָבן נ' טדי אידישע דימאַנטאַרן גאָר גראַד די פּלעמישע שלייפער פונ'ם דאָרף, וועלכע שטייען אונטער דער חש־פּעה פון די גלחים און — איין אידישע פירמע, די ברידער ראָזנשטרויך, וועלכע פאַרמאַנט איינגעוו דימענט מיינען און אַרבעט בשותפות מיט דער פלע־מיש קאַטוליישער פּויערס באַנק. די דאָ־זיקע פירמע איז טאַקע באַשטאַפט גע־וואָרן מיט הונדערט טויזנט פראַנק. די סאָציאַליסטן האָבן פּשוט נעקוועלן, בעת ס'האָט זיך זיי איינגעגעבן אַנצואוויזן אויף די "הייליקע" כונות פון דער בעל־גישער קאַטוליישער פאַרטיי, וועלכע לאָ־דיז זי פאַרבינדט זיך מיט אויסלענדישע אידן (די ברידער ראָזנשטרויך פון־ווייגן אַזוי אַלע פיר מאָנאַטן — איז ניט מער פאַראַן דער אַביעקטיוו וועמען מען זאָל אַנטאָן אַזאַ כבוד. אַזוי האָט אויף געשריבן דער קאַרדינאַל פון מעכעלען, וואָן רואַ, און ניט קוקנדיק אויף די איראַנישע באַמער־קונגען פון דע רסאַציאָליסטישער פּרעסע, האָט אייגנטלאַך איז דאָך דער גענעראַל סיי ווי פּסול ביי די קאַטוליקן ווייל ער איז גאָר אַ אידן, האָבן די קאַטוליקן דו־קא אַבאַטסאַר גרויסע פאַרדרינסן פון דעם פאַרשטאָרבענעם גענעראַל פאַר בעל־גיע און האָבן גאָר באַדויערט דעם אייג־ציקן חבא זיינעם וואָס ער האָט זיך געלאָזט אַרבעטן. טייל מאָל קומען זיך בכלל צענויף די אינטערעסן פון די קאַ־טוליקן מיט די אינטערעסן פון די אידן בעלגיע אין קענזאַטץ צו די איבעריקע צוויי גרויסע פאַרטייען — די ליבעראַלן און סאָציאַליסטן. אַזוי לטשל שטיצן די קאַטוליקן אין שטאָט ראַט און אין פאַר־לאַמענט די פאַדערונגען פון די אידישע שולן און קהלות אויף סובסידיעס מצד דער צענטראַלער קאָמונאַלער פאַרוואַל־טונג, די סאָציאַליסטן געפינען דערביי אַפּט די געלעגנהייט אַפּצו'חוק'ן איבער אַפּט די לויה פון גענעראַל בערנהיים.

ווי באַקאַנט איז בנוגע דער דאָזיקער פראַגע אַנטשטאַנען אַ שאַרפער ויכוח אין דער גאַנצער בעלגישער פּרעסע, און ער האָט אפילו געהאַט זיין אָפּקלאַנג אין פאַר־לאַמענט. אָבער בשעת דעם דאָזיקן טו־מעל אַדום דער פראַגע צי זאָל די לויה פון גענעראַל בערנהיים אויסגעפירט ווערן אויף קאַסטן פון דער מלוכה און אַזוי אַרום טראָגן אַן אָפיציעלן נאַציאָנאַלן כאַ־ראַקטער — צי ניט — איז מצד די קענ־נער פון דער נאַציאָנאַלער לויה מיט קיין אַנצוהערעניש ניט דערמאָנט געוואָר־דען דער פאַקט וואָס בערנהיים איז געווען אַ אידן.

די פאַקולטעטישע פּאַרטיי, וועלכע איז אייגנטלאַך די הויפּט פאַרזאָרגערן פון דער היינטיקער רעגירונג האָט זיך אַנ־קענען געשטעלט דער נאַציאָנאַלער לויה אויס ריין רעליגיעזע טעמים. הויט דער קערפּער פון גענעראַל בערנהיים איז פאַר־ברענט געוואָרן — איז ניט מער פאַראַן דער אַביעקטיוו וועמען מען זאָל אַנטאָן אַזאַ כבוד. אַזוי האָט אויף געשריבן דער קאַרדינאַל פון מעכעלען, וואָן רואַ, און ניט קוקנדיק אויף די איראַנישע באַמער־קונגען פון דע רסאַציאָליסטישער פּרעסע, האָט אייגנטלאַך איז דאָך דער גענעראַל סיי ווי פּסול ביי די קאַטוליקן ווייל ער איז גאָר אַ אידן, האָבן די קאַטוליקן דו־קא אַבאַטסאַר גרויסע פאַרדרינסן פון דעם פאַרשטאָרבענעם גענעראַל פאַר בעל־גיע און האָבן גאָר באַדויערט דעם אייג־ציקן חבא זיינעם וואָס ער האָט זיך געלאָזט אַרבעטן. טייל מאָל קומען זיך בכלל צענויף די אינטערעסן פון די קאַ־טוליקן מיט די אינטערעסן פון די אידן בעלגיע אין קענזאַטץ צו די איבעריקע צוויי גרויסע פאַרטייען — די ליבעראַלן און סאָציאַליסטן. אַזוי לטשל שטיצן די קאַטוליקן אין שטאָט ראַט און אין פאַר־לאַמענט די פאַדערונגען פון די אידישע שולן און קהלות אויף סובסידיעס מצד דער צענטראַלער קאָמונאַלער פאַרוואַל־טונג, די סאָציאַליסטן געפינען דערביי אַפּט די געלעגנהייט אַפּצו'חוק'ן איבער אַפּט די לויה פון גענעראַל בערנהיים.

אויפן פּלאַץ שטייט דער באַקאַנטער דענקמאָל פון אַלעקסאַנדער דעם דריטן, וואָס האָט נאָך אין זיין צייט (מיט עט־לאַכע אין צוואַנציק יאָר צוריק) אַרויס־גערופן גרויסע מיפּפאַרשטענדענישן. דער רוסישער סקולפּטור פירשט פאַאַלא טרו־בעצקאָי, וועלכער האָט שטענדיק גע־וואוינט אין איטאַליע, האָט באַקומען אַ באַשטעלונג פון ניקאָלאַי דעם צווייטן צו מאַכן אַ פּראָיעקט פאַר אַ דענקמאָל נאָך זיין טאַטן, וואָס האָט געוואָלט סימבאָלי־זירן די מאַכט און שטאַרקייט פון רוסלאַנד.

דעם אַזוי אויף גרויסן און גראַבן אַלעקסאַנדער האָט ער פאַרגעשטעלט ווי אַ טיפּישן פאַניע מיט אַ גראַנדיעזן גוף, אַלעקסאַנדער זיצט אויף אַ קאַלאַסאַלן פערד, וועלכער רייסט זיך פאַראויס, לענדער: נאָרוועגן, דענמאַרק און פינ־לאַנד, זיינען אין לייפּציג געווען פאַרטראָ־טען מיט זייערע פּראָדוקטן: שאָקאָלאַד, פיש קאָנסערוון, האַלץ און עמאַל זיינען וויכטיקע פּראָדוקטן וואָס די לענדער וויל־אויספירן און מען קאָן רעכענען אַז מיט דער צייט וועלן זיי פאַרדרענגען אויף דעם געביט זייערע גרעסטע.

וואָס פאַרשיידענע לענ־דער ווילן פאַרקויפן

פון אונזער ספּעציעלן קאָרעספּאָנדענט אויפ'ן לייפּציגער יריד

ז. האַבער

אין אַ צייט פון ווירטשאַפטלאַכער ירידה, וועלכע האָט ניט איר גלייכן אין דער ווירטשאַפטס־געשיכטע פון דער גאַנ־צער וועלט, איז עס קלאָר, אַז אַלע אינ־דוסטריען פון דער גאַנצער וועלט נעמען אַן אַלערליי מיטלען כדי צו פאַרקויפן וואָס נאָר ס'לאָזט זיך אַז אַזוי אַרום צו שאַפן אַרבעטס מעגלאַכקייטן און פאַרדינסט מעגלאַכקייטן פאַר זיך און פאַר די אַר־בעטער.

ס'איז בכן קיין חידוש ניט אַז גראַד די די איצטיקע לייפּציגער מעסע איז געווען אַזוי שטאַרק פאַרטראָטן מיט אויסשטע־לונגען פון 24 לענדער. דערביי האָבן די מייסטע לענדער געהאַט אייגענע, מלוכה־שע, גרויסע אויסשטעלונגען, וועלכע האָ־בן אַרומגענומען אַלע פּראָדוקטן וואָס דאָס לאַנד בריינגט אַרויס און אַלע אַרטיקלען וואָס ווערן אין לאַנד געשאַפן. אַזוי אַרום ווערן אין לאַנד געשאַפן. אַזוי אַרום האָט מען געקאָנט האָבן אַן אויבער־בליק איבער אַלעמען וואָס דאָס לאַנד פאַרמאָגט, און וויל פאַרקויפן אין די פאַר־שיידענע לענדער, פון וועלכע ס'זיינען אַן ערך צוויי הונדערט מיזנס סוחרים אַהער געקומען.

ס'איז דריבער געווען גאַנץ אינטערע־סאַנט זיך צוצוקוקן וואָס די איינצלנע לענדער פאַבריצירן און מיט וואָס זיי ווי־לען פאַר זיך דעראָבערן דעם וועלט מאַרק.

מיר וועלן זיך אָפּשטעלן ביי דייטש־לאַנד, וועלכע איז פאַרשטייט זיך געווען די שטאַרקסטע גרופּע, וואָס האָט באַ־הערשט דעם לייפּציגער יאַריד. די דייטשע אינדוסטריע און די דייטשע טעכניק איז אַזוי גרויס, אַז עס לאָזט זיך דערויבער אין אַ קורצן אַרטיקל ניט געבן קיין בילד. אַנ־געהויבן פון אַ נאָדל ביז צום גרעסטן באַן וואָגאָן פון דער גאַנצער וועלט, אַלעס איז דאָ געווען, וואָס נאָר דער מענשלאַכער מח האָט געקאָנט אויסקלערן.

עסטרייך האָט געהאַט 250 אויסשטע־לער, וועלכע האָבן פאַרטראָטן די פיינע עסטרייכישע קונסט אינדוסטריע. עס זיינען געווען געוואָרן לערער זאַכן, שטריק וואַרע, בראַנזן, פאַרצעלין און אַנ־דערע חפצים, וועלכע ווערן נאָר אין עסט־רייך פאַבריצירט און אַזאַ פיינער אויס־פירונג, מחמת זיין הונדערטער יאָרן אין דער גאַנצער וועלט באַקאַנט. דער פיינער עסטרייכישער קינסטלערישער גע־שמאַק.

טשעכאָסלאָוואַקיע: — צום מערסטן האָט מען געווען גלאָז און פאַרצעלין אין דער עיקר די נישט עכטע צירונגען, וועל־כע ווערן געמאַכט אין גאַלבאַיע אין דער טשעכאָסלאָוואַקיע, וואָס נעמען אין דער דער גאַנצער וועלט און האָבן ניט אין ער־געץ זייער גלייכן. דערצו האָט מען נאָך געזען די טשעכישע "שווערע מאַשינען אינדוסטרי", וועלכע האָבן אָבער ביז היינט ניט גקאָנט אויפנעמען קיין קאָנ־קורענציע מיט דייטשלאַנד, ענגלאַנד און אַמעריקע.

פראַנקרייך: — צום גרעסטן טייל האָט דאָס לאַנד אויסגעשטעלט פאַרפיר־מען; מאַדע אַרטיקלען און דער עיקר זיי־דען צייג אין אַזעלכע פאַרבן און פיינע אויפפאַרונגען, אַז זיי האָבן מיט געגער־מען דאָ אויגן. מען האָט ניט נעמוזט וויסן אַז דאָס איז אַ פראַנצויזישע אויסשטע־לונג, ס'איז געווען אַ קוק צו טאָג אויף די פיינע פּראָדוקטן וואָס זיינען גע־ווען אויסגעשטעלט, בכדי שוין פון דער־וויסנס צו דערקענען אַז דאָס איז אַ פראַנ־צויזישע אויסשטעלונג.

פונקט דער היפּוך איז געווען די ענגלי־שע אויסשטעלונג, מאַסיוועס פּראָדוקט; הן פון ענגלאַנד גופא, הן פון אירע קאָ־לאָניעס און דאָמיניאָנס, ס'זיינען דאָרטן געווען שטאָפן, קאַפּעלוישן, וועש, לערער, שיך און דער עיקר תּוצרי הארץ פון כמ־עט אַרבע פינות העולם, וואָו נאָר ענגלאַנד איז באַקאַנט.

אינטאַליע, האָט געהאַט אויפן מאַרק פיינע קונסט חפצים פון לעדער, האַלץ, שטיין און מעטאַל. דיראַבעטן האָבן אַן אייגענע נאָטע, וועלכע וויזט דאָרוס, אַז דאָס לאַנד האָט גרויסן געשמאַק און נעמט אָן אַ שיינעם פּלאַץ אין עולם המסחר.

אַ גוואַלדיקע אַנטוויקלונג האָט אַן דיי לעצטע צען יאָר דורכגעמאַכט יאַפּאַן. עס וויזט אויס אַז דיי יאַפּאַנער וויזן מיט אַלע מיטלען דערבאַרן די גאַנצע גע־שעפטלאַכע וועלט ניט נאָר — ווי ביז אַהער— דער האַלץ, פּאַרצעלין און גלאָז אינדוסטריע — זיינען די יאַפּאַנער היינט כמעט די בעסטע און ביליגסטע פּראָדוצירער אין לעדער, שטיין, מעטאַל, עדעלמעטאַל וכדומה. מען האָט אין יאַ־פּאַן אָנגעהויבן שטאַרק צו קאָנקורירן מיט דער וועלט אינדוסטריע און ווי מען האָט איצט געזען אויפן לייפּציגער יאַ־ריד, וועט עס ניט לאַנג געדויערן און יאַפּאַן וועט באַהערשן דעם גאַנצן וועלט מאַרק און וועט פאַרדרענגען די "ווייסע ראַסע" מיט איר טעכניק און אינדוסט־ריע. וועלכע איז מיט אַזויפיל מי און פּלאַג אין די לעצטע הונדערטער יאָרן אויפגעבויט געוואָרן. מען האָט עס דאָ אין לייפּציג קלאָר אין דייטלאַך געקאָנט באַמערקן אַז יאַפּאַן איז מסוגל צו ווערן דער גרעסטער קאָנקורענט אויף דער גאַנצער וועלט.

פּוילן: — אַ גאַנץ שיינע אויסשטע־לונג האָט געמאַכט פּוילן. ניט צו דערן פון פּראָדוקציע, מיט וועלכער דאָס לאַנד איז פון דער נאַטור געבענשט. און וועלכע בילדן אַ שטאַרקע חכנסה פאַסט אין דער פּוילישער ווירטשאַפט; אויף די פּוילישע אינדוסטריע האָט אין דער לעצטער צייט זיך אַזוי שטאַרק אַנטוויקלט, אַז פּוילן הויבט אָן צו ווערן אַ זייכטיקער קאָנקו־רענט, מיט וועלכן מען מוז זיך שוין היינט רעכענען. פּוילישע גלאָז, צעמענט, קוילן, האַלץ און צוקער האָבן פון לאַנג געהאַט אַ שיינעם פּלאַץ אויף דער וועלט. אָבער איצט האָט מען אין לייפּציג געו־זען, אַז פּוילישע שטאָפן, מעטאַל און בעמישע פּראָדוקטן, נעמען אָן פאַרמען, וועלכע וועלן עס בקרוב מעגלאַך מאַכן, אַז מיט פּוילן וועט מען זיך רעכענען אין דער גאַנצער געשעפטס וועלט.

אויף די שווייץ און די סקאַנדינאַוישע לענדער: נאָרוועגן, דענמאַרק און פינ־לאַנד, זיינען אין לייפּציג געווען פאַרטראָ־טען מיט זייערע פּראָדוקטן: שאָקאָלאַד, פיש קאָנסערוון, האַלץ און עמאַל זיינען וויכטיקע פּראָדוקטן וואָס די לענדער וויל־אויספירן און מען קאָן רעכענען אַז מיט דער צייט וועלן זיי פאַרדרענגען אויף דעם געביט זייערע גרעסטע.

דער פרידן צווישן מוצא און קאָלאָניע

דער „אייביקער פרידן" וואָס איז די טעג געשלאָסן געוואָרן צווישן די אידישע קאָלאָניסטן פון מוצא, און זייערע אַראַבישע שכנים פונ'ם דאָרף קאָלאָניע, האָט ניט איר גלייכן אין דער ווירטשאַפטס־געשיכטע פון דער גאַנ־צער וועלט, איז עס קלאָר, אַז אַלע אינ־דוסטריען פון דער גאַנצער וועלט נעמען אַן אַלערליי מיטלען כדי צו פאַרקויפן וואָס נאָר ס'לאָזט זיך אַז אַזוי אַרום צו שאַפן אַרבעטס מעגלאַכקייטן און פאַרדינסט מעגלאַכקייטן פאַר זיך און פאַר די אַר־בעטער.

ס'איז בכן קיין חידוש ניט אַז גראַד די די איצטיקע לייפּציגער מעסע איז געווען אַזוי שטאַרק פאַרטראָטן מיט אויסשטע־לונגען פון 24 לענדער. דערביי האָבן די מייסטע לענדער געהאַט אייגענע, מלוכה־שע, גרויסע אויסשטעלונגען, וועלכע האָ־בן אַרומגענומען אַלע פּראָדוקטן וואָס דאָס לאַנד בריינגט אַרויס און אַלע אַרטיקלען וואָס ווערן אין לאַנד געשאַפן. אַזוי אַרום ווערן אין לאַנד געשאַפן. אַזוי אַרום האָט מען געקאָנט האָבן אַן אויבער־בליק איבער אַלעמען וואָס דאָס לאַנד פאַרמאָגט, און וויל פאַרקויפן אין די פאַר־שיידענע לענדער, פון וועלכע ס'זיינען אַן ערך צוויי הונדערט מיזנס סוחרים אַהער געקומען.

דער פרידן צווישן מוצא און קאָלאָניע איז אַ טעג געווען גאַנץ אינטערע־סאַנט זיך צוצוקוקן וואָס די איינצלנע לענדער פאַבריצירן און מיט וואָס זיי ווי־לען פאַר זיך דעראָבערן דעם וועלט מאַרק.

מיר וועלן זיך אָפּשטעלן ביי דייטש־לאַנד, וועלכע איז פאַרשטייט זיך געווען די שטאַרקסטע גרופּע, וואָס האָט באַ־הערשט דעם לייפּציגער יאַריד. די דייטשע אינדוסטריע און די דייטשע טעכניק איז אַזוי גרויס, אַז עס לאָזט זיך דערויבער אין אַ קורצן אַרטיקל ניט געבן קיין בילד. אַנ־געהויבן פון אַ נאָדל ביז צום גרעסטן באַן וואָגאָן פון דער גאַנצער וועלט, אַלעס איז דאָ געווען, וואָס נאָר דער מענשלאַכער מח האָט געקאָנט אויסקלערן.

עסטרייך האָט געהאַט 250 אויסשטע־לער, וועלכע האָבן פאַרטראָטן די פיינע עסטרייכישע קונסט אינדוסטריע. עס זיינען געווען געוואָרן לערער זאַכן, שטריק וואַרע, בראַנזן, פאַרצעלין און אַנ־דערע חפצים, וועלכע ווערן נאָר אין עסט־רייך פאַבריצירט און אַזאַ פיינער אויס־פירונג, מחמת זיין הונדערטער יאָרן אין דער גאַנצער וועלט באַקאַנט. דער פיינער עסטרייכישער קינסטלערישער גע־שמאַק.

טשעכאָסלאָוואַקיע: — צום מערסטן האָט מען געווען גלאָז און פאַרצעלין אין דער עיקר די נישט עכטע צירונגען, וועל־כע ווערן געמאַכט אין גאַלבאַיע אין דער טשעכאָסלאָוואַקיע, וואָס נעמען אין דער דער גאַנצער וועלט און האָבן ניט אין ער־געץ זייער גלייכן. דערצו האָט מען נאָך געזען די טשעכישע "שווערע מאַשינען אינדוסטרי", וועלכע האָבן אָבער ביז היינט ניט גקאָנט אויפנעמען קיין קאָנ־קורענציע מיט דייטשלאַנד, ענגלאַנד און אַמעריקע.

פראַנקרייך: — צום גרעסטן טייל האָט דאָס לאַנד אויסגעשטעלט פאַרפיר־מען; מאַדע אַרטיקלען און דער עיקר זיי־דען צייג אין אַזעלכע פאַרבן און פיינע אויפפאַרונגען, אַז זיי האָבן מיט געגער־מען דאָ אויגן. מען האָט ניט נעמוזט וויסן אַז דאָס איז אַ פראַנצויזישע אויסשטע־לונג, ס'איז געווען געגאַנג אַ קוק צו טאָג אויף די פיינע פּראָדוקטן וואָס זיינען גע־ווען אויסגעשטעלט, בכדי שוין פון דער־וויסנס צו דערקענען אַז דאָס איז אַ פראַנ־צויזישע אויסשטעלונג.

פונקט דער היפּוך איז געווען די ענגלי־שע אויסשטעלונג, מאַסיוועס פּראָדוקט; הן פון ענגלאַנד גופא, הן פון אירע קאָ־לאָניעס און דאָמיניאָנס, ס'זיינען דאָרטן געווען שטאָפן, קאַפּעלוישן, וועש, לערער, שיך און דער עיקר תּוצרי הארץ פון כמ־עט אַרבע פינות העולם, וואָו נאָר ענגלאַנד איז באַקאַנט.

אינטאַליע, האָט געהאַט אויפן מאַרק פיינע קונסט חפצים פון לעדער, האַלץ, שטיין און מעטאַל. דיראַבעטן האָבן אַן אייגענע נאָטע, וועלכע וויזט דאָרוס, אַז דאָס לאַנד האָט גרויסן געשמאַק און נעמט אָן אַ שיינעם פּלאַץ אין עולם המסחר.

אַ גוואַלדיקע אַנטוויקלונג האָט אַן דיי לעצטע צען יאָר דורכגעמאַכט יאַפּאַן. עס וויזט אויס אַז דיי יאַפּאַנער וויזן מיט אַלע מיטלען דערבאַרן די גאַנצע גע־שעפטלאַכע וועלט ניט נאָר — ווי ביז אַהער— דער האַלץ, פּאַרצעלין און גלאָז אינדוסטריע — זיינען די יאַפּאַנער היינט כמעט די בעסטע און ביליגסטע פּראָדוצירער אין לעדער, שטיין, מעטאַל, עדעלמעטאַל וכדומה. מען האָט אין יאַ־פּאַן אָנגעהויבן שטאַרק צו קאָנקורירן מיט דער וועלט אינדוסטריע און ווי מען האָט איצט געזען אויפן לייפּציגער יאַ־ריד, וועט עס ניט לאַנג געדויערן און יאַפּאַן וועט באַהערשן דעם גאַנצן וועלט מאַרק און וועט פאַרדרענגען די "ווייסע ראַסע" מיט איר טעכניק און אינדוסט־ריע. וועלכע איז מיט אַזויפיל מי און פּלאַג אין די לעצטע הונדערטער יאָרן אויפגעבויט געוואָרן. מען האָט עס דאָ אין לייפּציג קלאָר אין דייטלאַך געקאָנט באַמערקן אַז יאַפּאַן איז מסוגל צו ווערן דער גרעסטער קאָנקורענט אויף דער גאַנצער וועלט.

פּוילן: — אַ גאַנץ שיינע אויסשטע־לונג האָט געמאַכט פּוילן. ניט צו דערן פון פּראָדוקציע, מיט וועלכער דאָס לאַנד איז פון דער נאַטור געבענשט. און וועלכע בילדן אַ שטאַרקע חכנסה פאַסט אין דער פּוילישער ווירטשאַפט; אויף די פּוילישע אינדוסטריע האָט אין דער לעצטער צייט זיך אַזוי שטאַרק אַנטוויקלט, אַז פּוילן הויבט אָן צו ווערן אַ זייכטיקער קאָנקו־רענט, מיט וועלכן מען מוז זיך שוין היינט רעכענען. פּוילישע גלאָז, צעמענט, קוילן, האַלץ און צוקער האָבן פון לאַנג געהאַט אַ שיינעם פּלאַץ אויף דער וועלט. אָבער איצט האָט מען אין לייפּציג געו־זען, אַז פּוילישע שטאָ

איר קאָנט פאָרן פאַר 50c
פון אירגענד וועלכן טייל פון נאָרט ענד ביז צום צענטער פון שטאָט.
הערי לייאָן, מענערושער

מיט א בליין בוירד טעקסי
טעלעפאָנירט 24 521 און 24 511

1 טאָג
נעדיינקט אז מיר קאָנען אייך נעבן
באַדיינונג אויב איר פאַרלאַנגט. דריי קליינינג
אין אַלע אייערע אָדער פאַרבן
נ. ב. פאַרסנאַי, מענערושער
37 266, PERTH DYE WORKS LTD.

Robin Hood Rapid Oats
דער קאַנאַדער כרעקפעסט

זינדיק בלוט

א העכסט שפּאַנענדער ראָמאַן פון דעם אידישן לעבן אין אַמעריקע
פון א. ר.

(ווייטערעס קומט)

דריטע טייל
קאַפּיטל 1

כעס און חרטה

נאָך די לעצטע פאַסירונגען וואָס עס האָט פאַסירט אין דער משפחה וואָלף — אין ביי מר. וואָלפן אין הויז געוואָרן שטיל ווי אויף א בית עולם. סילוויא איז אין הויז נישט געווען. אין יענער שרעקלאַכער נאַכט, ווען עס איז פאַרגעקומען די שריפה — איז זי אוועק צו איר מוטער און זי האָט קאַטעגאָריש דערקלערט, אז אַלץ איז געגעדיקט. אז מער וועט זי נישט גיין צו מר. וואָלפן און זי וויל מער פון אים נישט הערן. די וואָס זיינען געבליבן אין הויז — האָבן אַלץ געשוויגן און זיי האָבן נישט אריסגעלאָזן קיין הויך קול. מען איז דאָרט אַרומגעגאַנגען מיט שטילע טריט, און ס'האָט אויסגעזען, אז אין דער הויז ליגט א גוסס.

מר. וואָלף האָט אָנגעהויבן קרייגען. ער האָט זיך פון צייט צו צייט געפּרובט אויפהויבן פון בעט, נאָר ער האָט זיך גלייך געמוזט צוריק לייגן. די פעקטאָרי האָט ער איינגענאָמען איבערגעגעבן צו פירן דעם נייעם פאַרוואַלטער מיט מר. פּופּקינען און אַליין איז ער נעבליבן ליגן אין הויז. עס האָט אים כסדר געשטאָכן אין האַרצן און אין די זייטן. ער האָט אָפט געפיבערט און ער האָט פאַרלוירן דעם אָפּעטיט צום עסן. שעה'נ'ווייז איז ער געלעגן און קיין וואָרט האָט ער נישט אַרויסגערעדט. דאָס פּנים איז אים געוואָרן שוואַרץ געלעטערט. די האָר — גרוי און די ליפּן זיינען אים געווען קוליגלאַך און פאַרפרעסט. דער כעס און דער שאַרפער ווייטאָג איז געווען טיף אין זיינע ביינער. האָט אים פאַרצערט און געפייניקט. מיט יעדן טאָג איז דער ווייטאָג געוואָרן שאַרפער און האָט אים אויף קיין מינוט נישט פאַרלאָזט. די זיפצן זיינען אים געבליבן שטעקן אין האַלז — און ער האָט זיי נישט געקאָנט אַרויסזיפצן.

ער האָט געמיינט אז דאָס גליק האָט זיך צו אים באַוויזן. ער האָט געהאָפט אז זיין לעבן האָט אָנגעהויבן שיינען און ער וועט באַשאַנקען ווערן מיט גליק נאָך וועלכן פון סילוויאַ'ס אַזוי־פיל געבייטקן. און צום סוף — איז געקומען אַזא טראָף און אַלץ איז חרוב געוואָרן. סילוויאַ האָט אים אָפּגעגאַרט, פאַרראָט און אויסגאַלאַכט. און מיט וועמען? מיט זיין אייגענעם זון! איצט פאַרשטייט ער שוין אַלעס. איצט איז אים קלאָר געוואָרן פאַר וואָס זיין זון האָט זיך אַנטקעגנגעשטעלט אז ער זאָל חתונה האָבן . . . הייסט עס: ס'איז געווען אמת, וואָס ער האָט געגאַנט, אז ער אַליין האָט געהאַט צוטאָן מיט סילוויאַן פאַר דער חתונה . . . . . הייסט עס: זי האָט פּשוט געוואָלט אויסנאַרן ביי אים זיין געלט און זיין פאַרמעגן . . .

דער קלאַפּ איז געווען אַזוי אומגעריכט — כאָטש ער האָט שוין לאַנג געוואַרט א חשד — אז עס האָט אים איינגעבראָכן. דער ווייטאָג און די שאַנדע האָט געשניטן זיין לייב ווי מיט מעסערס און ער האָט פאַר'עקש'ט געשוויגן און געליטן.

ביטרים האָט אָפּט געקוקט אויף זיין פּנים. זי האָט געפילט ווי עס פאַרקלעמט איר דאָס האַרץ און זי האָט זיך ביי אים געבעטן:

— פאַפּאַ! זאָל איך שיקן נאָך א דאָקטאָר?

ער פלעגט א קוק טאָן אויף איר מיט וואונדער און פלעגט ענטפערן:

— צו וואָס א דאָקטאָר?

— דו זעסט דאָך אויס אַזוי שרעקלאַך?

— איז וואָס זשע וועט מיר דער דאָקטאָר העלפן?

— דו ביזסט דאָך קראַנק פאַפּאַ?!

האָט ער א ווײַלע געשוויגן. און ער האָט באַקומען רחמנות אויף זיך אַליין. דאָס פּנים איז אים עטוואָס ווייכער געוואָרן. אין די אויגן האָט זיך באַוויזן א פייכטער גלאַנץ און ער האָט אַרויסגעשטאַמלט:

— קינד מיינס, קיין דאָקטאָר קאָן מיר נישט העלפן.

— פאַרוואָס זשע שווייגסטו אַזוי?

— נישטאָ וואָס צו זאָגן קינד מיינס.

און ער האָט אויסגעצויגן די האַנט. ביטרים האָט זיך דערגעענטערט און ער האָט מיט געטריישאַפט גענומען גלעטן ביטרים'ס קאָפּ און מורמלען:

— אַזוי באַשערט מסתם . . . אַזוי באַשערט.

און אז ער האָט דערזען אז ביטריסעס אויגן ווערן פייכט מיט טרערן, האָט ער געמורמלט:

— נו, מילאַ . . . איך האָב עס פאַרדינט . . . אָבער זאָרג נישט . . . ס'וועט אַלץ איבערגיין

— זאָל איך רופן א דאָקטאָר, פאַפּאַ?

— אַז מען דאַרף נישט.

— און ווירקלאַך: וואָס וועט אים א דאָקטאָר העלפן? וועט דען דער דאָקטאָר קאָנען אַרויסנעמען דעם ווייטאָג אַז די שאַנד פון זיין האַרצן? וועט ער אים דען קאָנען צוריק גלייקלאַך מאַכן?

און אַזוי איז ער געלעגן פאַר'עקש'ט און נעשוויגן. ער האָט אָבער אַלץ געטראַכט פון סילוויאַ'ס. ער האָט געגאַנט אויפיל געבייטקן. און צום סוף — איז געקומען אַזא טראָף און אַלץ איז חרוב געוואָרן. סילוויאַ האָט אים אָפּגעגאַרט, פאַרראָט און אויסגאַלאַכט. און מיט וועמען? מיט זיין אייגענעם זון! איצט פאַרשטייט ער שוין אַלעס. איצט איז אים קלאָר געוואָרן פאַר וואָס זיין זון האָט זיך אַנטקעגנגעשטעלט אז ער זאָל חתונה האָבן . . . הייסט עס: ס'איז געווען אמת, וואָס ער האָט געגאַנט, אז ער אַליין האָט געהאַט צוטאָן מיט סילוויאַן פאַר דער חתונה . . . . . הייסט עס: זי האָט פּשוט געוואָלט אויסנאַרן ביי אים זיין געלט און זיין פאַרמעגן . . .

רוקחס'
כשר
סקאָורינג פּוידער
צום שייערען און פּוצען אַלעס אין דער היים.
אָנערקענט אַלס די בעסטע זייט פילע יאָהרען.
היט זיך פאַר נאָכנעמאַכטע!
צו באַקומען אין אַלע גראָסערים
L. ROKEACH & SONS, Inc.
Brooklyn, N. Y.
כשר לפסח

מעדיסין העט, אַלטאַ.

זונטאָג, דעם 8טן מאַרט, האָבן מיר דורכגעפירט א פּורים פּראָגראַם, וועלכע האָט זייער אויסגענומען ביי די פאַרוואַלטונג. אונזער חשובער מר. י. פּראַסאָוו האָט געפנט די פּראָגראַם מיט "התקוה". נאָכדעם האָבן די פאַלגנדע קינדער דערקלאַמירט: לייזער ליטוואַק, דוד סייר, משה סייר, עלען פרידמאַן סיבעל פרידמאַן, הערי פרידמאַן און אסתר שעכטער. אַלע האָבן זיי וואַרים אָפּגעפירט. און ערשט נאָך דעם האָבן די פאַלגנדע גענומען אַן אַנטייל אין דעם פּורים שפּיל:

ישיעה פּאַלאַנסקי און איזי פרידמאַן (זיי־פּע און ליפּע) זיינען געווען דע סקעניגס פאַכערס. די צוויי, באַזונדערס ישיעה פּאַלאַנסקי האָבן זיך זייער אויסגעצייכנט אין זייער פאַרשטעלונג. רחל פּראַסאָוו איז געווען דער פרומער פעטער מרדכי, וועלכער האָט געטראָגן אויף זיינע שוואַכע פּלייצעס אַלע צרות פון אידישן פאָלק און מיט א פאַרלער הארץ האָט זי געבעטן מיט א תפילה צו "גאָט" איר גרימירן זיך און שפּילן זיי־נען געווען זייער גוט, און אין מיטן פון איר תפילה קומט אריין דער רשע המן, געשפּילט פון דוד צוויעט. ער איז אריין מאַקע ווי אַן אמת'ער רשע און האָט געשפּילט זיין ראָל אויסגעצייכנט גוט, און זיין קאָסטיום איז געווען זייער פּאַסיק פאַר זיין ראָל.

די ראָל פון אסתר המלכה האָט געשפּילט אסתר פּלאַטקין. איר גרויסאַרטיקער קאָסטיום איז געווען גוט צוגעפּאַסט צו איר ראָל. דאָס שפּילן און די ליד וואָס זי האָט געזונגען, זאָגט דער עולם, איז געווען נישט שלעכט.

און איצט קומט דער גרויסער קעניג אַחשורוש געשפּילט פון יעקב פּראָסאָוו. ער איז געווען זייער גוט גרימירט און האָט געשפּילט זיין ראָל אויסגעצייכנט גוט. די צוויי וואַפּן טרעגער, קייטי און דזשעקי לר־איס האָבן געשפּילט זייערע ראָלן אויך זייער גוט. דער עולם איז געווען איבערראַשט און צופרידן און אַלע זיינען באַלוינט געוואָרן מיט אַפּלאָדיסמענטן.

און פאַר דער נאָכצער שווערער אַרבעט פון דער פאַרשטעלונג קומט א דאַנק פאַרן דערפאָלג מרס. ד. פרידמאַן (חנה צוויעט). די קאָמיטעט פון מעדיסאָן העט און אַלע קינדער אָנערקענען מיט דאַנק איר שווערע און גוטע אַרבעט.

גלייכצייטיק האָבן מיר געהאַט א "ברידזש פּאַרטי" און א טאַנץ. אַלע האָבן גוט פאַרבראַכט. די פריזן האָבן געוואונען מרס. ט. נאָלד און מר. ס. לעבענסקי. אויך זיינען פאַרקויפט געוואָרן ביי אוקציאָן אייניקע זאַכן. מר. באַרטניק פון מייפּל קריק האָט געקויפט א גרויסן פּורים־קוי־לעטש און האָט אים ווידער ביינגעשטייערט צום "אַקשענען". אויך מר. מעקק ראַבינער און ווי האָט עס אים נישט געקאָנט איינפאַלן פריער? יאָ — א מאַן נאָ־ענט צו זעכציק יאָר האָט געוואָלט אַז א מויזל וויי סילוויאַ זאָל אים ליב האָבן? פאַר האָט געמיינט אז פאַר דייטש קליידער קויפט מען ליבע . . . פאַרוואָס איז דאָס אים באַלד נישט איינגעפאַלן, אז זי האָט חתונה מיט אַן אַמאָר דערפאַר ווייל זי וויל זיין בעלט? . . . געוויס! אים האָט זי געהאַלטן נאָר ווי מען האַלט א קאַטע, א טשעק בוך אַז אין ליב געהאַט האָט זי די נאָכצע צייט אַן אַנדערן! . . . און נאָך וועמען? — זיין איינענעם זון!

און ער האָט זיך אַלע ווײַלע דערמאָנט, ווי ער האָט זיי אין יענער נאַכט דערזען צוקומען צום הויז. ביידע האָבן זיך געפירט אַזוי שטאַרק אַרומגענומען ווי זיי וואָלטן געווען צוזאַמענגעוואַקסן. און דערנאָך — ווען ער איז געשטאַנען אונטער דער טיר פון דעם צימער, וואָס איז געווען איבערן גאַראַדזש און ער האָט זיך איינגעהערט: ס'רא ליידנשאַפטלאַכע זיפצן . . .

— בענוש! — איך שטאַרב פון גליק!

— מיין איינציקע סילוויאַ . . . איך גיי אויס פון ליבע צו דיר!

נאָך איצט נעמט אין אים ציטערן יעדער אָדער. עס מישט זיך אים אין קאָפּ און עס פאַרשלאָגט אים דער אָטעם פון ווייטאָג.

ער האָט פאַרמאַכט די אויגן און ער האָט גענומען ציטערן פון כעס. א קאַלטער שווייס האָט באַדעקט זיין לייב און ער האָט געהאַלפן צו וואַרפן אויף אים דעם חשד פון דער שריפה כדי מען זאָל אים אַרעס־טירן. אָבער ווען נישט זיין שריט, ווען נישט דאָס וואָס ער האָט חתונה געהאַט מיט אַן דער אויסגעלאַסענער מויד — וואָלט עס דאָך צו דעם נישט געקומען. בענדזשאַמין איז דאָך נישט געווען אַזעלכער פריער . . . און איצט קיידי? אויף קיידי פלעגט איצט קומען צו וואָלפ'ן אַלע טאָג. אמאָל האָט זי מיטגע־בראַכט דאָס קינד און אמאָל האָט זי עס איבערגעלאָזט מיט איר פאָטער. זי האָט אויף געשוויגן, האָט נאָרנישט גערעדט און זי האָט זיך נישט געלאָזט, זי האָט זיך ערגעריש גענומען אויפצופּאַסן אויף דער הויז, מיט אימפּעט און מיט איבערגעבן־הייט האָט זי אויף אַלץ אַכטונג געגעבן, האָט געהאַלפן אין אַלע אַרבעטן. רוימען די צימערן, גרייטן צום טיש, דערלאַנגען דעם אַלטן עסן, אים אָפּהיטן, צו טראָגן, אויפפּאַסן. עפּעס האָט זי געוואָלט דורך דער אַרבעט פאַרשרייען איר אומגליק און איר וויטאָג אָבער אויך דאָס האָט נישט געהאָלפן. איצט האָט זי אַפּט חרטה געהאַט אויף דעם, וואָס זי האָט זיך גע־האָט אַזוי ווילד צעשריען אויף אים אין איר און אויפן קינד איז דאָך א רחמ־נות.

(פאָרזעצונג)

— איך וועל נישט שווייגן! איך וועל נישט שווייגן!

און אפשר האָט ער געטראַכט רואיקער און מיט חרטה:

— צו וואָס? צו וואָס האָב איך עס געדאַרפט? צו וואָס האָב איך פאַרלאַנגט צו פיל כדי איך זאָל איצט בלייבן מיט נאַרנישט? צו וואָס האָב איך זיך גע־יאָגט דוקא נאָך דעם וואָס איז געווען אַזוי ווייט פון אים?

ער האָט געדיינקט ווי די מרס. זאָלצ־מאַן, די פרוי פון ראַבאַי זאָלצמאַן, האָט אים געראָטן חתונה צו האָבן מיט א יונג און שיין ווייבל, און עס האָט אים איצט באַנג געמאַן אויף דעם, וואָס ער האָט זי נישט געפאָלגט. ווען ער פאָלגט איר, וואָלט ער דאָך איצט געווען גליק־לאַך. האָט זיך אים אָבער פאַרוואָלט דר־קא א שיין און יונג מיידל. איז מיט וואָס איז ער איצט געבליבן? איצט איז ער אָפּגעגאַרט, אויסגעלאַכט — און גע־בליבן איז ער אַליין, עלנט ווי א שטיין. סעם איז אוועק אין דער וועלט אַריין און ער ווייסט אפילו נישט וואו ער געפינט זיך. ווער ווייסט? אפשר איז ער גע־וואָרן א גנב א רויבער? . . . בענ־דזשאַמין איז אַרעסטירט, נו, געוויס, ער איז עס ווערט. דער רוצח האָט עס פאַר־דיינט . . . ער אַליין האָט עס דאָך צו־געהאָלפן צו וואַרפן אויף אים דעם חשד פון דער שריפה כדי מען זאָל אים אַרעס־טירן. אָבער ווען נישט זיין שריט, ווען נישט דאָס וואָס ער האָט חתונה געהאַט מיט אַן דער אויסגעלאַסענער מויד — וואָלט עס דאָך צו דעם נישט געקומען. בענדזשאַמין איז דאָך נישט געווען אַזעל־כער פריער . . . און איצט קיידי? אויף קיידי פלעגט איצט קומען צו וואָלפ'ן אַלע טאָג. אמאָל האָט זי מיטגע־בראַכט דאָס קינד און אמאָל האָט זי עס איבערגעלאָזט מיט איר פאָטער. זי האָט אויף געשוויגן, האָט נאָרנישט גערעדט און זי האָט זיך נישט געלאָזט, זי האָט זיך ערגעריש גענומען אויפצופּאַסן אויף דער הויז, מיט אימפּעט און מיט איבערגעבן־הייט האָט זי אויף אַלץ אַכטונג געגעבן, האָט געהאַלפן אין אַלע אַרבעטן. רוימען די צימערן, גרייטן צום טיש, דערלאַנגען דעם אַלטן עסן, אים אָפּהיטן, צו טראָגן, אויפפּאַסן. עפּעס האָט זי געוואָלט דורך דער אַרבעט פאַרשרייען איר אומגליק און איר וויטאָג אָבער אויך דאָס האָט נישט געהאָלפן. איצט האָט זי אַפּט חרטה געהאַט אויף דעם, וואָס זי האָט זיך גע־האָט אַזוי ווילד צעשריען אויף אים אין איר און אויפן קינד איז דאָך א רחמ־נות.

(פאָרזעצונג)

פאַרהיט אימפּאַרטירטע דרעס

"נאָכ־עס ווי איך האָב א שטיקל צייט גע־טראָגן א שיינע גרינע וואָזל — א אימ־פּאָרטירטע דרעס — האָט זי אַזוי שטאַרק פאַרלאַרן דעם קאָליר. אז מען האָט עס מער ניט געמאַכט טראָגן. א פריינדין וועמען די דרעס איז געווען זייער געפעלן האָט מיך געפרעגט פאַרוואָס איך טראָג עס ניט מער. ווען זי האָט דערהערט די אור־זאַך, האָט זי מיר געראָטן צו איבערפאַרבן עס און זי האָט רעקאָמענדירט דייטאָנער דאָיס. אין קורצן, עס איז געוואָרן א פּראַכטפול שיינע דרעס. איך האָב א שיי־נע נייע דרעס. וואָס קאָסט איצט בלויז 15 סענט — דער פּרייז פון איין פּעפּל דייטאָנער דאָיס.

"זינט דאַמאָלסט האָב איך געגענצט דייט־מאַנער דאָיס פאַר קאָליר און פאַרבן. זיי טוען ביידע זאַכן זייער גוט. איך בין נישט קיין עקספּערט פאַרבערן, אָבער איך מאַך קיינמאָל ניט קיין דורכפאַל מיט דייטאָנער דאָיס. זיי זעען אויס צו זיין געמאַכט אַזוי אַז זיי אַרבעטן שטענדיק גלאַטיק און גלייכמעסיק. זיי מאַכן קיינמאָל ניט קיין פלעקן, שטרייפן אָדער "דאָן"; און פריינט וויסן קיינמאָל ניט, אַז די זאַכן וואָס איך פאַרב מיט דייטאָנער דאָיס זיינען איבער־געפאַרבטע!"

מרס. ר. פּ., קוועבעק

לעזט און פאַרשפּרייט "דאָס אידישע וואָרט"

סאַסקאַטון

P. J. PHILPOTT & COMPANY
פיינטערס, דעקאָרייטערס און סיין־שרייבער
PH. 2062 340 2nd Ave., South
SASKATOON

אויגן עקזאַמענירט

נייע וויסנשאַפטלעכע מעטאָדן נענוצט. גלעזער נעפּאַסט פאַקטעס און וואָנט זיינערס, דייטאָנערס, דזשעלערי עקספּערטן אין זייגער און דזשעלערי רעפּאַרירט 25 יאָר דערפאַרונג אין אַלע דעפּאַרטמענטס
העמס
דזשעלערי און אָפּטיקאַל קאָמפּאַני
259 צווייטע עוועניו סאַוט, סאַסקאַטון

אויב ס'איז זייגערס
GROEN
זעט די
STACEY BROS.
קוואַליטעט דזשעלערס
דייטאָנדס, מעריעדזש לייסנס
Stacey Bldg., 20th Street West
Phone 3410

Birney's Hardware
אויסשליסלאַכע אַגענטן פאַר
טשי־נעמל וואַרנישעס
און אַלע
שנעל טריקנדיקע ענעמלס
AVENUE A and 20th STREET
Phones 2988-3466 Saskatoon

הוסטן און פאַרקילונגען
מאַרשאַל'ס סירופּ
אָף ספּרום און מאַלי
ניט שנעלע הילף
35 סענט און 60 סענט פּייזעס
מעקבין און מאַרשאַל
פּרעסקריפּשאָן דראַגיסטן
קאָרנער 2טן עוועניו און 20טע סטריט
טעלעפאָן 4211—4446
427—20טע סטריט וועסט.
טעלעפאָן 3217
מיר דעליווערן

ROSS PLUMBING & HEATING CO.
סאַניטאַרי און באַהייצונג אינזשינערן
ה. א. ראָס, איינגעטימער
132 Ave. A. North, Saskatoon, Sask.
Phone 3919

THE DAVIS DAIRY LTD.
פּיוריטי ברענד פּוטער און אייז קרים
מילק — קרימילק — קרים — פּוטערמילק
"אונזערע וועגענער פאָרן פאַרביי אייער טיר יעדן טאָג"
טעלעפאָנירט 97 464 פאַר אונזער דרייוועך
דער מאָדערנער דייריי פּלענט אין 733 בראַדוויי עוועניו

מיר וועלן מאַכן אייער
סוט אויף פּסח
אָדער אייער קאָוט
צו אייער מאָס
פאַר בלויז
$27.00
וואולענס פון דער וועלט'ס באַרימטע מילן — סטיילס פון אַרויסציינדיקע דעזיינס. פּופּאַסונג און צופרידנהייט גאַראַנטירט.
אָרדערט איצט אויף פּסח
TIP TOP TAILORS LTD.
175 SECOND AVE. S. SASKATOON

סאַסקאַטון — אויפמערקזאַם — סאַסקאַטון
מר. פּיטער פרידגוט
(אוניווערסיטי אָף סאַסקאַטשעוואַן)
איז דער קאָרעספּאָנדענט און פאַרטרעטער פאַר "דאָס אידישע וואָרט" אין אייער שטאָט און אומגעגנט.
מיר בעטן אַלע מעקרעטאַרן פון די סאַסקאַטונער אָרגאַניזאַציעס צו איבערגעבן די נייעסן און באַריכטן פון זייערע אָרגאַניזאַציעס צו מר. פ. פרידגוט
וועלכער איז אויך באַפולמעכטיקט אָנצונעמען סובסקריפּשאָנס פאַר "דאָס אידישע וואָרט".

סאַסקאַטון

סאַסקאַטונער נאַטיצן

מר. חיים קושנער האָט דאָ פאַרבראַכט צוויי וואָכן צייט פון דאַנען איז ער גע־פאָרן קיין רעדשוויינע.

* * *

מרס. ס. פרידמאַן האָט דאָ דורכגע־פירט אייניקע פּאַרטיס לכבוד איר פּלימע־ניצע מיס לאַטיי לעווינצקי, פון לימעריק, סאַסק., וועלכע איז געווען אויסגעשטעלט מיט אַ טשעק בוך אַז אין ליב געהאַט האָט זי די נאָכצע צייט אַן אַנדערן! . . . און נאָך וועמען? — זיין איינענעם זון!

און ער האָט זיך אַלע ווײַלע דער־מאָנט, ווי ער האָט זיי אין יענער נאַכט דערזען צוקומען צום הויז. ביידע האָבן זיך געפירט אַזוי שטאַרק אַרומגענומען ווי זיי וואָלטן געווען צוזאַמענגעוואַקסן. און דערנאָך — ווען ער איז געשטאַנען אונטער דער טיר פון דעם צימער, וואָס איז געווען איבערן גאַראַדזש און ער האָט זיך איינגעהערט: ס'רא ליידנשאַפטלאַ־כע זיפצן . . .

— בענוש! — איך שטאַרב פון גליק!

— מיין איינציקע סילוויאַ . . . איך גיי אויס פון ליבע צו דיר!

נאָך איצט נעמט אין אים ציטערן יע־דער אָדער. עס מישט זיך אים אין קאָפּ און עס פאַרשלאָגט אים דער אָטעם פון ווייטאָג.

ער האָט פאַרמאַכט די אויגן און ער האָט גענומען ציטערן פון כעס. א קאַלטער שווייס האָט באַדעקט זיין לייב און ער האָט געראָטן צו וואַרפן אויף אים דעם חשד פון דער שריפה כדי מען זאָל אים אַרעס־טירן. אָבער ווען נישט זיין שריט, ווען נישט דאָס וואָס ער האָט חתונה געהאַט מיט אַן דער אויסגעלאַסענער מויד — וואָלט עס דאָך צו דעם נישט געקומען. בענדזשאַמין איז דאָך נישט געווען אַזעל־כער פריער . . . און איצט קיידי? אויף קיידי פלעגט איצט קומען צו וואָלפ'ן אַלע טאָג. אמאָל האָט זי מיטגע־בראַכט דאָס קינד און אמאָל האָט זי עס איבערגעלאָזט מיט איר פאָטער. זי האָט אויף געשוויגן, האָט נאָרנישט גערעדט און זי האָט זיך נישט געלאָזט, זי האָט זיך ערגעריש גענומען אויפצופּאַסן אויף דער הויז, מיט אימפּעט און מיט איבערגעבן־הייט האָט זי אויף אַלץ אַכטונג געגעבן, האָט געהאַלפן אין אַלע אַרבעטן. רוימען די צימערן, גרייטן צום טיש, דערלאַנגען דעם אַלטן עסן, אים אָפּהיטן, צו טראָגן, אויפפּאַסן. עפּעס האָט זי געוואָלט דורך דער אַרבעט פאַרשרייען איר אומגליק און איר וויטאָג אָבער אויך דאָס האָט נישט געהאָלפן. איצט האָט זי אַפּט חרטה געהאַט אויף דעם, וואָס זי האָט זיך גע־האָט אַזוי ווילד צעשריען אויף אים אין איר און אויפן קינד איז דאָך א רחמ־נות.

(פאָרזעצונג)

מר. חיים קושנער האָט דאָ פאַרבראַכט צוויי וואָכן צייט פון דאַנען איז ער גע־פאָרן קיין רעדשוויינע.

* * *

מרס. ס. פרידמאַן האָט דאָ דורכגע־פירט אייניקע פּאַרטיס לכבוד איר פּלימע־ניצע מיס לאַטיי לעווינצקי, פון לימעריק, סאַסק., וועלכע איז געווען אויסגעשטעלט מיט אַ טשעק בוך אַז אין ליב געהאַט האָט זי די נאָכצע צייט אַן אַנדערן! . . . און נאָך וועמען? — זיין איינענעם זון!

* * *

מרס. דזש. מ. נאָלדנבערג האָטגעגעבן א ברידזש פּאַרטי לכבוד מיס לאַטי לע־וויצקי, פון לימעריק, סאַסק., וועלכע איז דאָ צו גאַסט ביי איר מומע מרס. ס. פרידמאַן. מיס פעני קלעמאַן האָט געווא־נען דעם פּריז. מרס. נאָלדנבערג האָט פּרעזענטירט מיס לעוויצקי מיט א שיי־נעם פּרעזענט.

* * *

מר. און מרס. מאַקאַראָוויטש, פון ליפּ־טאָן, סאַסק., זיינען דאָ געווען צו גאַסט ביי מר. און מרס. ס. צייטלין. זיי זיי־נען געווען אויף זייער רייזע פון עדמאָנ־טאָן וואו זיי האָבן געפּראָוועט זייער מאַכטערס חתונה.

* * *

זונטאָג, דעם 21טן מאַרט האָבן מר. און מרס. בערט ווינער געפּראָוועט א צווייענדיקע שמחה אין זייער היים, 316 עוועניו "די", סאַוט. עס איז געפייערט געוואָרן זייער פערצנטער חתונה יובילײ און די ברי־מצוה פון זייער זון. גוטע מאַכ־לים און משקאות זיינען סערווירט געוואָרן אויף שיין דעקאָרירטע טישן און א בילד איז גענומען געוואָרן פון אַלע געסט צו־זאַמען מיט די בעלי־שמחה. מר. בערט און דער ברי־מצוה האָבן געהאַלטן דעדעם און אַלע געסט האָבן באַגריסט און גע־וואונשן מר. און מרס. בערט און דעם ברי־מצוה לאַנגע יאָרן און א גליקלאַך לעבן. פאַלגנדיקע זיינען אַנוועזנד געווען: מר. און מרס. צייטלין, אַלעפּס צייטלין, מר. און מרס. וו. לאַנדאַ, מר. און מרס. גאָל־דענבערג, מר. און מרס. טשעקאָוו, מר. און מרס. שאַרוער, מר. און מרס. שאַר־מר. און מרס. גראַפּער, מר. און מרס. לערין און דזשאַ פּאַרערסער, מר. ליפּשיץ און מר. און מרס. ראַבינאָוויטש. פון פּרינץ אַלבערט. די לעצטע האָבן ביינעשטייערט $10 פאַר דער תלמוד תורה אין נאָמען פון דעם ברי־מצוה, און ער איז פּרעזענ־טירט געוואָרן מיט זייער שיינע מתנות. א צאָל טעלעגראַפישע באַגריסונגען זיינען דערהאַלטן געוואָרן.

פעני צייטלין און קלאַרא שאַר האָבן אַרויסגעהאַלפן מרס. ווינער אויפצונעמען די געסט.

* * *

מר. און מרס. ווילינאָ קאַטלער און זיי־ער קליינע טאָכטער, פון דעטראָיט, זיי־נען דאָ צו גאַסט ביי מרס. קאַטלערס על־טערן מר. און מרס. דזש. קאַלמאַן.

* * *

מיס עטל פּאַלאַק איז צוריקגעקומען אין סאַסקאַטון נאָכדעם ווי זי האָט באַ־זוכט פריינט אין דראַמהעלער, קאַלגאַרי און עדמאָנטאָן.

* * *

מרס. דזש. מ. נאָלדנבערג האָטגעגעבן א ברידזש פּאַרטי לכבוד מיס לאַטי לע־וויצקי, פון לימעריק, סאַסק., וועלכע איז דאָ צו גאַסט ביי איר מומע מרס. ס. פרידמאַן. מיס פעני קלעמאַן האָט געווא־נען דעם פּריז. מרס. נאָלדנבערג האָט פּרעזענטירט מיס לעוויצקי מיט א שיי־נעם פּרעזענט.

* * *

צו דער געלעגנהייט פון איר געבורטס־טאָג, איז מיס פעני צייטלין סורפּרייזט געוואָרן פון א צאָל פון אירע פריינט לעצטן זונטאָג, און זיי האָבן זי פּרעזענ־טירט מיט א שיינער מתנה. אויף האָבן אַלע מיטגלידער פון איר פאַמיליע איר גענעבן שיינע פּרעזענטן.

מאַסקאַטון

פון וויניפּעג, און מר. מישע נאַזשיק האָבן געקויפט קעיקס וועלכע זיי האָבן נאָך אמאָל אָפּגעגעבן צום "אַקשענען". מר. מאַ־ניר האָט צום סוף געקויפט דעם קוילעטש. מר. ד. פרידמאַן איז געווען "אַקשעניר" און ער האָט זייער גוט אויסגעפירט זיין אויפגאַבע. מרס. מ. שעכטער האָט בייגע־שטייערט דעם קוילעטש, און מרס. מ. ראַ־בינאָוויטש דעם קעיק. ביי שיין געדעקטע טישן האָבן אַלע גוט פאַרבראַכט.

און מיר וועלן האָפן, אז דעם קומענדן פּסח זאָל אויך די "לידיס אייד" ניט פאַר־פעלן נאָכקומען דעם פּורים ביישפּיל. אַלעס צוזאַמען האָבן די פרויען געוואַמלט $22.00 פאַר דער תלמוד תורה.

אַסתר פּלאַטקין.

לערן אינגעלע, לערן!

די הגדה דערציילט אונז די וואונדערלאַכע געשיכטע פון גרויסע מאַמענטן אין אונזער פאַרגאַנגענהייט. מיר דאַרפן באַקענען דעם יונגן דור מיט די וואונדערלאַכע פּאַסירונ־גען פון די אַלטע צייטן, און מיר דאַרפן זיי אָנזאָגן צו האַל־טען הייליק דעם יום טוב פּסח.
און צו די אידישע באַלעבאָסטעס זאָגן מיר:
לערנט זיך צו געברויכן בלויז
האַראָוויטץ־מאַרגאַרעטען מצה פּראָדוקטן
ווייל די דאָזיקע פּראָדוקטן זיינען די בעסטע, וואָס ווערן געגענצט אין אַמעריקע. שוין איבער זיבן־און־פערציק יאָר, ווי אידישע באַלעבאָסטעס געבראויכן ניט קיין אַנדערע, ווי האַראָוויטץ־מאַרגאַרעטען מצה פּראָדוקטן, און אין די אַלע יאָרן זיינען זיי שטענדיק געווען צופרידן.
פּסח'דיקע אייער־לאָקשן
אין אונזער נייער אַרטיקל, און איר דאַרף פאַרזוכן א באַאַסל, איר וועט איינזעען, אז עס לוינט זיך ניט צו מאַכן קיין לאָקשן אין דער היים.
צווישן די אַנדערע נייע פּראָדוקטן פון האַראָוויטץ־מאַרגאַרעטען געפינען זיך ריינע ספּיריטס, ווי ווייסער און שוואַרצער פעפער, אינגבער, צימרינג, און אַזוי ווייטער.
מצה שמירה, אייער־מצה, מצה מעל, פאַרפל, קעיק מעל, פּאַטייטאָ מעל און אַנדערע פּראָדוקטן.
M. KATZ, RABBI M. KOHM
91 LUSTED STREET, WINNIPEG PHONE 56 353

גרודער מאָרד

פעכסט אינטערעסאנטער און שפאנענדער ראמאן

(פארטזעצונג)

— נאנץ איינפאך. איך האב אייך שוין דערציילט, אז איך האב בעהאט רעקאמענדאציאנס בריוו צו אייער פאטער. איך האב מיך פארגעשטעלט און האב אים איבערגעגעבן מיינע בריוו. ער האט מיך אויפגענומען גאנץ פריינטלאך און מיר האבן אנגעהויבן צו ריידן פון קינדער דערציאונג און צו דערקלערן פארוואס היינטיקע קינדער ווערן אזוי שלעכט. —

— איר האט ער געזאגט, הער פראפעסאר ? — האט דער יונגער ארמסטראנג געלאכט.

— איך האב געטראפן דעם ריכטיקן פונקט, — האט דער פראפעסאר ווייטער געזאגט, — דער בלאטער האט געפלאצט, אייער פאטער האט באלד אנגעהויבן צו דערציילן, אז ער איז ניט צופרידן מיט אייך. איך האב אים געענטפערט, און האב אים געבראכט אזוי ווייט, אז ער האט מיר געבעטן, איך זאל מיט אייך לערנען מאטעמאטיק.

— וואס פאר א צוועק וועט אבער האבן די דאזיקע קאמפעדיע ?

— ערשטנס, האב איך באפרייט פון דער יונגער, ער האט נאר געוואלט מאכן פון אייך א בוכהאלטער, איך ווייס נאר אבער, אז איר האט פיינט צו זיין פארשפארט אין דעם הייזן און דומפיקן קאנטאר, צווייטנס וועל איך קאנען קומען צו אייך, ווען איך וועל עס פארלאנגען, און מיר וועלן קאנען אביסל אונטערלערן.

— איך פארשטיי עס ניט. אין אייערע יארן איז מען שוין אביסל געלאסענער.

ווי לייכטזיניק און ווי ווילד דער יונגער ארמסטראנג איז געווען, איז אים דאך עפעס ניט געפעלן. וואס דער אלטער וויל אזוי אונטערלערן.

— איך וועל עס אייך דערקלערן, — האט דער פראפעסאר געזאגט. — איך בין ניט קיין יונגערמאן, איך האב אבער איר מער געלעבט מיט פריילאכע און לוסטיקע מענשן, ווי סטודענטן. איך האב שטענדיק געלעבט מיט יונגווארג און האב געמאכט אלע זייערע שטיק. דערפאר בין איך געבליבן יונג און לעבנסלוסטיק.

דער יונגער ארמסטראנג איז אויפגעשפרונגען פאר פרייד, נאט פריי, נאט אליין האט אים צוגעשיקט א מענשן מיט וועלכן ער וועט קאנען לערן א גוטן טאג און זיין פאטער וועט אים גארנישט ניט זאגן.

— אך ! ווען מיין פאטער זאל אזוי דענקען ווי איר, וואלט איך געווען דער גליקלאכסטער אויף דער וועלט.

— נו, אייער פאטער וועט שוין קיינמאל אזוי ניט דענקען, — האט דער פראפעסאר דערקלערט, — ער איז א געלט מענש, ער איז אזוי פארטאן אין דאלאר, אז ער האט שוין פארלארן יעדעס געפיל, יעדן וואונש צו לעבן אין צו האבן פארגעניגן, זיין לעבן איז דער דאלאר, זיינע פארגעניגנס זיינען דיי געשעפטן, א איינגעווארן א מאשין, אן אויטאמאט, א ליימענער גולם, וועלכער טוט נאר וואס זיינע געשעפטן און זיין געלט פארדערן.

דער יונגער ארמסטראנג האט פאר פרייד ארומגענומען דעם פראפעסאר.

— אזוי ווי איך בין איצט אייער לערער, מוז איך וויינן אייער פאטער, אז איך האב אן איינפלוס אויף אייך, — האט דער פראפעסאר ווייטער געזאגט, — איך מוז אייך אלזא בעטן אז איר זאלט פאלגן אלעס וואס איך וועל אייך הייסן. איר וועט זעהן ווי מיר וועלן לעבן א גוטן טאג און אייער פאטער וועט זיין העכסט צופרידן מיט אייך.

דער יונגערמאן האט אלעס צוגעזאגט און איז געווארן דער בעסטער און געטרייסטער פריינט פונם גפערלאכן רויבער און מערדער.

ליבע און פליכט

דער עכטער פראפעסאר גרינלאנד האט זיך ווירקלאך ארויסגעצויגן פון אויריטאריזם האטעל. ער האט עס ניט געטאן מיט זיין איינגעגעם ווילן. ער האט דערציילט וועגנדלאנדן, ווי אזוי צוויי פארמאסקירטע מענשן זיינען געקומען צו אים, האבן אים גערופן דזשאנסאן און האבן אים געהייסן אויסטאן די מאסקע.

ווענדלאנד האט באלד אויסגעזוכט פאר אים א וואוינונג אין א גאנץ אנדערן ווינקעל פון שיקאגא און נאך דעם וועלכן טאג האט זיך דער פראפעסאר מיט זיין "טאכטער" איבערגעצויגן אין זיין נייער וואוינונג.

דער עכטער פראפעסאר פלעגט יערן טאג גיין באזוכן די וועלט אויסשטעלונג אים האבן ווירקלאך אינטערעסירט די טויזענט נייע ארטיקלען וועלכע מען האט געקאנט זעהן אויף דער וועלט אויסשטעלונג אין שיקאגא. צומאל פלעגט ער מיטנעמען זיין 'טאכטער', מייסטנס אבער פלעגט ער גיין אליין, ראזיטא פלעג זיך ניט אינטערעסירן מיט די דאזיקע זאכן. עס פלעגט איר זייער אפט ווערן לאנגווייליק ארומצוגיין מיט דעם אלטן מאן, וועלכער פלעגט אפשטיין שעה'ן לאנג אין דער אפטיילונג פון מאשינען.

וואס פאר אן אינטערעס האט די יונגע פרוי געקאנט האבן פאר מאשינען ? זי האט בעסער געוואלט גיין אין טעאטער אדער וויינינקסטנס אין "מידוויי פלעזאנס" און דער אלטער געלערנטער האט זי געפירט זעהן די נייעסטע אנטדעקונגען און דערפינדונגען פון דער טעכניק.

עס איז דערפאר קיין וואונדער ניט וואס ראזיטא האט ענדלאך אויפגעהערט צו גיין אויף דער אויסשטעלונג. זי פלעגט ליבן זיצן אין דער היים איידער גיין מיט דעם אלטן פראפעסאר.

עס איז א שיינער טאג, דער פראפעסאר איז ערגעץ אוועקגעגאנגען און ראזיטא איז געבליבן אליין אין דער היים.

פלוצלונג האט מען געקלאפט אין טיר. ווענדלאנד איז אריינגעקומען אין צימער, ראזיטא איז אויפגעשפרונגען און איז צו אים צוגעלאפן.

—רואיק, ראניא ראזיטא, האט ער געבעטן,— וואו איז דער פראפעסאר ?

— ער איז ערגעץ אוועקגעגאנגען.

— ווען וועט ער קומען צוריק ?

— איך ווייס עס ניט, — ער האט געזאגט, אז ער וועט קומען אין א שטונדע ארום.

ווענדלאנד האט פארביסן מיט די ליפן. ער האט נעדארפט דעם פראפעסאר.

— עס העלפט ניט, איך מוז ווארטן, — האט ער געזאגט און זיך אנידערגעזעצט.

אייניקע אויגנבליקע האט אים ראזיטא אנגעקוקט מיט אירע גרויסע פייערדיקע אויגן, דאן איז זי צו געלאפן צו אים, איז אים אריינגעפאלן אויפ'ן האלז און האט אויסגערופן פייערדיק און ליידנשאפטלאך.

— איז דיר אזאמאנגעלעם צו פארברענגען א שטונדע מיט מיר ?

— ווער האט עס דיר געזאגט ?

— איך זע, אז דו ביזט אזוי אומרואיק, וואס דער לאנגווייליקער פראפעסאר איז ניטא אין דער היים און וועגן מיר קימערסטו זיך נאר ניט. דו האסט דאך אמאל געזאגט, אז דו ליבסט מיך.

— איך האב דיך ליב ראזיטא, אבער איך האב אן שיקאנע אנדערע פליכטן, וועלכע צווינגען מיך צו פארגעסן אן דיר און אן זיך אליין.

— אך, איר מעגער ! ענטוועדער איר גיט זיך אפ מיט לייב און לעבן און איינער ליבע און פארנאכלעסיקט אלעס אין דער וועלט, אדער איר גיט זיך אפ מיט לייב און זעלע צו אייערע פליכטן און פארנאכלעסיקט אייער ליבע. קיין מיטעלער וועג איז ביי אייך ניטא. דו האסט פליכטן און מיך לאזטו מיט דעם דאזיקן לאנגווייליקן מענש.

— באראויק זיך ליבע ראזיטא, — האט ווענדלאנד געבעטן. — מיין ווארט איז הייליק. מיין ליבע איז טריי, איך האב אבער אונטערגענומען א שווערע זאך, ווען איך בין געפארן קיין שיקאגא און איך מוז עס דערגרייכן, אונזער ליבע מוז בלייבן א געהיימעניש, ביז —

— אך, נאט ! אימער געהיימעניש, אימער פליכטן, — האט די פייערדיקע שפאניערן אויסגערופן, — לאז מיך צורן מיט דיינע געהיימעניש, די ליבע איז וויכטיקער.

זי האט אים ארומגענומען מיט ביידע הענט, האט אים צוגעפרעסט צו זיך און הייסט פייערדיקע ברענענדיקע קישן האבן זיך געשאטן אויף זיין גלייכן, אויף זיין האלז, אויף זיין שטערן, און אויף זיינע באקן. עס האט זיך אויסגעוויזן אז זי וויל אים דערשטיקן מיט אירע קישן.

— אזוי ליבט מען אין מיין פאטערלאנד, — האט זי אויסגערופן, — און אזוי וויל איך דיך ליבן.

— אבער ליבע, גוטע ראזיטא, איך האב דאך פליכטן אויך —

— נאך אמאל פליכטן ? דו רעדסט שוין ווידער פון פליכטן — האט ראזיטא אויסגערופן, דו קאנסט נאר ניט פארגעסן אויף א שטונדע דיינע פליכטן און זיך אונטערהאלטן מיט מיר ? איז דען די ליבע ניט שטארקער אלס די פליכט.

— ליבע ראזיטא, דו ווייסט נאנץ גוט נאך וואס איך בין געפארן קיין אמעריקע. איך האב אויסגעפונען די שפורן פון דיי מענשן, וועלכע איך זוך. קאן איך איצט דענקען פון ליבע, ווען דער קאפ איז פול אלערליי פלאנען, ווי צו קריגן די פארברעכער, וועלכע איך זוך ?

(ווייטערעס קומט)

מכירת חמץ

פארשרייבט אייער חמץ
ביי
הרב חיים צבי בר. יוסף
הערסאָן
רב פון ווייניפענער שטאט קאמיטע
ארדעס:
289 פריטשארד, פאָן 52 922

- REGENT -
MAIN STREET — NEAR LOGAN

פרייטאג, שבת און מאָנטאג
מארט 27, 28, 30
די גרעסטע ליבעס דראמע פון דער ריידנדיקער סקרין (דזשענעראל)
"מאראקא"
מיט
גערי קופער
מארלין דייטריטש
אדאלף מענדזשאו
דערוואקסענע צו יעדער צייט, 25 ס. עס קומט — "וויעניס נייטס"

אין רידזשענט טעאטער

אנפאנגענדיק מארגן וועט אין רידזשענט טעאטער געוויזן ווערן דאס באריומטע בילד "מאראקא", מיט דער באריומטער אייראפייאישער מואזיר אקטריסע מארלין דייטריטש אין דער הויפט ראָל, צוזאמען מיט גערי קופער און אדאלף מענדזשאו.

קופער, אין דער ראָל פון א סאלדאט אין א אויסלענדישן לעגיאן אין פראנקרייך, אין מענדזשאו, ליבן זיך ביידע אין מיט דייטריטש און זי האט דעם אויסזאל. ביילד וואס האט אויסגענומען ביי אלע מיר ווי ליבהאבער. דאס איז די גרעסטע לייבעס דראמע פון דער ריידנדיקער סקרין. דעם דאס בילד אין רידזשענט טעאטער. איר וועט דאס בילד געריינקט, אאר א לאנגער צייט אין איר וועט זיך זייער אמרזירן. אויסער "מאראקא" וועט אויך געוויזן ווערן א שיינע קאמעדיע אין אנד.

—(::)—

די קינסטלער וועלכע וועלן זיין אין ווייניפעג קומענדיקן סעזאן

מר. פרעד מ. דזשי, מענעדזשער פון דער "סעלעבריטי קאנצערט סעריעס", אנאנסירט די קינסטלער וועלכע וועלן אויפטרעטן אין ווייניפעג קומענדיקן סעזאן פון פלעיהאוז טעאטער.

זיי זיינען: אלנא אוועריגא, לירישע סאפראנא; לאטי לעמכאן, דראמאטישע סאפראנא. וועלכע האט לעצטנס נעמאכט אין דעביוט אלס נאסט סטאר פון דער שיקאגא סיוויק אפעראַ. לאנדאן האט זי פראפאלאמירט פאר דער גרעסטער זיינגערן פון איטאליע צייט

ריטשארד קרוקס, טענאר, קאנצערט סטאר, אנערקענט אלס גרויסער מיינסטער, מיט אן אויסרגעוויינלאך פיינער שטימע.

די דאנער קאזאקן, א רוסישער כאר פון 36 פערזאן. דאס איז דער פיינסטער אייראפייאישער אן סאמע סענסאציאנעלער כאר און איז איינע פון די קאסטבארסטע אטראקציעס וואס איז ווען געבראכט גע־ווארן קיין ווייניפעג. זיי זיינען אלע געווע־זענע אפציערן פון דער געוועזענער רוסי־שער ארמיי. אין פארלויף פון די לעצטע זעקס יאר האבן זיי געגעבן 1,300 קאנ־צערטן אין אייראפע, גרוים בריטאניע אין אוסטראליע. זיי דערשיינען אין מיליטע־רישע אוניפארמעס. זיי פארן אהים מיט פאספארטן ארויסגעגעבן פון דער פעלקער ליגע אלס מענשן אן א לאנד. מיט זייער זינגען האבן זיי געמאכט דעם גרעסטן דערפאלג וואו זיי זיינען נאר געווען.

לאורענס טיבעט, באריטאן, איז א גוט באקאנטער פערזענלאכקייט אין דער מו־זיקאלישער וועלט אלס גרויסער אקטיאר־זינגער.

הערלאך באועד, מייסטער פיאניסט; סיגריד אנעגין, קאנטראלטאן; פאול ראב־טאן, באס־באריטאן און אלבערט סאפאל־לער, וויאלינייסט. די דאזיקע פיר קינסט־לער זיינען שוין באקאנט אין ווייניפעג פון פריערע פריעריקע אויפטריטן. זיי האבן גע־נומען ווייניפעג מיט שטורעם.

די וועלכע ווילן זיך פארזארגן מיט געזעטלעכע געווארן אגיף אן אנדער אופן, איצט האבן מיר צום ביישפיל אזא באר־ימטע אינסטיטוציע ווי די מאנישעוויטץ מצה־בעקערי וואס פארזארגט מיט אירע מצה און מצה־פראדוקטן די מערסטע אידן אין אמעריקע און אויך אין אנדערע לענ־דער פון דער וועלט. עס איז אויך זיכער, אז בנוגע צו די כשרות פון די מאנישע־וויטץ מצה און מצה פראדוקטן וואלט ניט געקאנט פארקומען קיין מחלוקה ווי אין דעם אויבן דערמאנטן שטעטל, ווייל די גרעסטע רבנים, גאונים גדולי הדור וואס האבן צו פארשיידענע צייטן באוזנט די מאשעוויטץ מצה־בעקעריי אין סינסינעטי האבן דערקלערט אין זייערע הסכמות, אז זינט אידן זיינען א פאלק איז נאך אזא כשרות־אינסטיטוציע ניט געווען און אז די השגחה דארטן איז א מוסטער פאר די אידן פון אלע לענדער. דאס זעלבע איז אויך אין באצוג צו די אנדערע מעלות פון די מאנישעוויטץ מצה אז מצה־פראדוק־טען. *)

ניסל ראזנבלאט ע"ה

צו דער פרוי און קינדער און צו דער נאנצער משפחה דריקן מיר אויס אונזער טיפסטן מיט־נעפיל אין זייער גרויס פאר־לוסט. מיר ווינשן זיי אלעמען געטרייסט צו ווערן און מער פון קיין צער ניט וויסן.

בנות ציון פרי לאָאן סאסייטי

פרייע רעסיפים !

נוצט סעמאָן
צו יעדער צייט

דער דאזיקער שיינער קאלירטער ביכל פון אויסגעפיבירטע רע־סיפים אנטהאלט 25 נייע רע־סיפים. שיקט נאר אייער קאפיע איצט.

אר־ערט 3 אדער 4 קענס פון אייער גראסער איצט

Canadian Canned Salmon

CANNED SALMON ADVERTISING COMMITTEE
705, 402 WEST PENDER STREET, VANCOUVER, B.C.

לכבוד פסח !

וועט איר דאך זיכער ארויסנעמען אייער קאר כדי צו האבן פארגעניגן און עונג יום טוב. לאזט מיך אייך אויסזיכטן אלעס ווי עס באדארף צו זיין.

בעסער ברייענס אריין אייער קאר און לאזט מיך אויסזיכטיק אייער "ריפענ קיט", ביזמן דו איז, אנפיר אייערע טייערע, אזא־שטשן אייערע ליימס. איר אלע ארבערן אזא־אן אלע ארבערן זאכן. איר וועט זיך פאר־היטן מיט טראבל און איר וועט איינשפארן געלט.

OIL RADIO GAS

מיין באדיענונג איז צו אייך פריי.
פארט צו, לאמיר זיך באקענען

NORTH MAIN Service Station

מ. שאפראן, מענעדזשער
SELKIRK AND MAIN
טעלעפאָן 55 757
סעלקירק און מיין, אדום "דאס איד. וואָרט"

א מחלוקה צווישן צוויי חסידישע רביים ערב־פסח צוליב מצות

(פון דער סעריע : "ערב פסח אין דער אלטער היים")

אין פראדאקראפאטסקע־רום וואס געפינט זיך איצט אין משטכאסלאוואקיע איז פאר־געקומען א מחלוקה צווישן צוויי חסידישע רביים וואס האבן געוואוינט אין דערביי איקע שטעטלאך. די מחלוקה האט נאטור־לאך געפירט צו שפאלטונגען צווישן די חסידים פון ביידע רביים. ווען עס איז גע־קומען ערב פסח האט אט דיר מחלוקה שי־ער געפירט צו דעם, אז די אידן פון ביי־דע שטעטלאך זאלן בלייבן אן מצות אויף פסח. אזן געשעען איז עס צוליב אט וואס: אין איינעם פון די שטעטלאך האט זיך געפונען א מצה פעקארניע וואו די אידן פון ביידע קהלות פלעגן באקן מצות. האט דער רבי פון דעם שטעטל וואו די מצה־פעקאר־ניע האט זיך געפונען, געזאגט, אז ער איז דער איינציקער וואס איז באראכטיקט צו האבן די השגחה אויף דער מצה־פעקארניע, זיינע חסידים האבן נאטירלאך געהאלטן מיט אים דער רבי פון צווייטן שטעטל האט אבער געפאדערט, אז ער זאל האבן די השגחה, ווען ניט, האט ער געזאגט, וועט ער ארויסגעבן אן אסור אויף די מצות. די מחלוקה האט, ווי געזאגט, שיער געפירט צו דעם, אז די אידן פון ביידע שטעטלאך זאלן בלייבן אן מצות אויף פסח. עס איז אבער סוף כל סוף געקומען צו א שלום אוזר די לאנג איז געראטעוועט גע־ווארן.

דאס דערמאנט אונז אין דעם, אז היינט צו טאג קאנען אזעלכע פאלן ניט פארקו־מען, איבערהויפט אין אמעריקע ווייל דער נאנצער ענין פון באקן מצות איז אוועק־געשטעלט געווארן אגיף אן אנדער אופן. איצט האבן מיר צום ביישפיל אזא באר־ימטע אינסטיטוציע ווי די מאנישעוויטץ מצה־בעקערי וואס פארזארגט מיט אירע מצה און מצה־פראדוקטן די מערסטע אידן אין אמעריקע און אויך אין אנדערע לענ־דער פון דער וועלט. עס איז אויך זיכער, אז בנוגע צו די כשרות פון די מאנישע־וויטץ מצה און מצה פראדוקטן וואלט ניט געקאנט פארקומען קיין מחלוקה ווי אין דעם אויבן דערמאנטן שטעטל, ווייל די גרעסטע רבנים, גאונים גדולי הדור וואס האבן צו פארשיידענע צייטן באוזנט די מאשעוויטץ מצה־בעקעריי אין סינסינעטי האבן דערקלערט אין זייערע הסכמות, אז זינט אידן זיינען א פאלק איז נאך אזא כשרות־אינסטיטוציע ניט געווען און אז די השגחה דארטן איז א מוסטער פאר די אידן פון אלע לענדער. דאס זעלבע איז אויך אין באצוג צו די אנדערע מעלות פון די מאנישעוויטץ מצה אז מצה־פראדוק־טען.

שמואל טעפער ע"ה

מיר דריקן אויס אונזער טיפ־סטען מיטנעפיל צו מרם. גליי־זער און צו דער נאנצער פאמי־ליע אין זייער גרויסן פארלוסט. מיר ווינשן זיי נעטרייסט צו ווע־רען און מער פון קיין צער ניט וויסן.

בנות ציון פרי לאָאן סאסייטי

א טרייסט צו מרם. דאחעם און פאמיליע

מיר באדויערן שטארק דעם צער פון דער פאמיליע ראחעם, אויף דעם פארלוסט פון זייער ראש המשפחה, דוד ראחעם ע"ה וועלכער איז געווען פון די אל־טע תושבים פון יארקטאן און פון די ערשטע גרינדער פון דער קהילה. מיר דריקן אויס אונזער טרייסט צו דער פאמיליע, און מיר ווינשן זיי נעטרייסט צו ווע־רען און מער פון קיין צער ניט וויסן.

די יארקטאנער קהלה

באנוצט זיך מיט די סאלומס
— פון —
"דאס אידישע וואָרט"
פאר אלע
היימישע און געשעפט
אנגעלעגנהייטן

צו דער מוזיקאלישער פובליקום אנאנסירן

9 גרויסע קאָנצערטן

סעלעבריטי קאָנצערט סעריעס, סעזאָן 1932—1931
— אין —
פלעיהאוז טעאטער

אלנא אוועריגא, לירישע סאפראנא
הערלאך באועד, פיאניסט.
ריטשארד קרוקס, פרעמיער אפעראטיק טענאר
לאטי לעמכאן, פרימאראנא סאפ־ראנא, בערלין און ווייער אפעראַ.
אלבערט סאפולרינו, וויאליניסט
לאורענס טיבעט, באריטאן.
דאנער קאזאקן, רוסישער מענער כאר פון 36 שטימען, דער וועלט'ס פיינסטער כאר.
סיגריד אנעגין, קאנטראלטאַ.
פאול ראבסאן, באס־באריטאן.

א דעפאזיט פון $2 רעזערווירט א סיט פאר דער גאנצער סעריע, באלאנס צאלבאר אקטאבער דעם 1טן און דעצעמבער דעם 1טן

באקס אפיס אין ווייניפעג פיאנא קאמפאני לימיטער, טעלעפאן 88 693
סעזאן טיקעט פריינן, פאר 9 קאנצערטן

$21.00 $20.00 $17.00 $13.00 $10.00 $8.00

די דערהאלטענע צאל אפליקאציעס ביז היינט, איבערשטייגן די קאפאסיטי פון דעם פלעיהאוז טעאטער; אויב א געוינגערע צאל אפליקאציעס וועט דער־האלטן ווערן ביז דעם 31טן מארט, וועט יעדער ארטיסט נעבן צוויי אוונט קאנצערטן אין פארלויף פון סעזאן.

וועגדעט זיך איצט, אויב איר ווילט זיין ביי די קאָנצערטן

פרייען, איצט איז אייער צייט:
באפרייט זיך

פון שווארצער ארבעט — און גלייכצייטיק שפארט אפ געלט — און צייט. די וועש פון א נאנצער וואך אויסגעוואשן אין ווייניקער ווי צוויי שטונדן. וועש פריש און ריין — אזוי געמאכט דורך דער שנעלער ארבעט פון דער דאזיקער מערקווירדיקער טהאר אניטיטיאר.

$5.00

קעש

און די איבעריקע $128.00 אין 24 מאנאטלאכע איינצאלונגען — מיט בלויז א קליינעם אינטערעסט.

פריי

א ספעשל בלויז פאר איין מאנאט — מיט יערן געקויפטן וואשער אויפן באזיס פון איין יאר אויס־צאלן $20.00 איינצאלן, וועלן מיר געבן פריי אן עכטן האטפאינט זעקס פונטיקן פרעסל, ליסט פריין $4.85. דאס איז אנגעווענדעט אויף אויס־בייטונגען פון $10.00 און אונטער.

לאזט אונז אייך ווייזן די וואונדערבארע מאשין און איר וועט ווייסן פארוואס טויזנטער פרויען אין שטאט קליבן אויס א טהאר. מיר וועלן גערן אראנזשירן א דעמאנסטראציע אין אייער היים.

WINNIPEG ELECTRIC COMPANY

511 SELKIRK AVE. POWER BLDG.
1841 Portage Ave., St. James—Marion and Tache, St. Boniface

קלאסיפייד סעקשען — Classified Section

ספעציעלע פריין פאר ארווערטייזינג אין דער קלאסיפיצירטער אפטיילונג

איין מאל, 5 ס. פער "אנייט ליין"	פאר 3 מאנאטן $2.15 "
פאר א וואך, 20 ס. "	פאר 6 מאנאטן $4.00 "
פאר א מאנאט, 75 ס. "	פאר 1 יאר $7.50 "

:: צו פארקויפן ::
FOR SALE

א בלאק פון 5 סוויטס, מיט עלעקטרי־שע אויוונס. רענט $100 א מאנאט. ווערט פארקויפט פאר א מארטגעדזיש. $4.200. א גרויסע 'מציאה.

א בריק בלאק פון 4 סוויטס און א סטאר, סטעם היטינג, עלעקטרישע אויוונס באזונד־ערע באטס פאר יערן סוויט. אויס־געפיקסט אין בעסטן קאנדישאן. אין א גו־טען לאקיישאן. רענט $150 א מאנאט. קאסט 15,000. צו פארקויפן פאר $7,500. אן אויסערגעוויינלאכער סנעפ.

געלט צו לייען אויף 6½ פראצענט. אינשורענס פאר אלערליי צוועקן. סוויטס און הייזער צו פארערענטן.

Sheps Agencies Ltd.
804 מיין סטריט
טעלעפאָנס 761 55 און 807 53

גאראנטירטע גענוצטע קארס

אלע סארטן און מארעלן

אויב איר ווילט אן עכטע גוטע גענוצטע קאר צו א פאסיקן פריין, זעט

W. J. BOTTLE
Carter-Latter Motors Ltd.
Phone 89 367 Res. 502 179

טשעסטערפילד סעטס

אין מאהעיר, דזשעקוארדס אדער טיי־פעסטער, א גוטער אויסוואל פון וואס צו אויסקלייבן. פריין פון $90.00 ביז $150 פאר דריי שטיק סעטס.

טערמינעל צוצופאסן צו אייער באקוועמלאכקייט

LESLIE'S STORAGE
85 Water St. Winnipeg

גענוצטע שמאלץ

כשר לפסח
צו פארקויפן ביליק.
369 מאנטגען עווע.

ספעשל פרישע איינס, געגרייטעדס, גאראנ־טירט. האלסייל אן ריטייל. אויך גענוצטע שמאלץ פסח'דיקע. אלעס צו ביליקע פריי־זען וועגדן צו מר. שווארץ, 278 באראאיס עווענוי, טעלעפאן 54 900.

8 רום פולי מאדערן הויז, אויף איינער פון די שענסטע נאסן לעבן מיין סטריט. זייער שיינע, ליכטיקע צימערן, גאראדזש. פייער פלייס. פריין בלויז $4,000.

7 רום פולי מאדערן הויז, באד עווע. נאענט צו מיין סטריט. הארדוואר פלארס מאדערן אויסגעליינטע צימערן. מוז פאר־קויפט ווערן פאר בלויז $3.600.

ביליינג לאטס. עטלאכע זייער גוטע לאטס אין נארט ענד. ביליק.

אויב איר ווילט א הויז, זעט

ח. פערלמאן און נ. זעלטשען
MUTUAL AGENCIES
874 Main St. Phone 51 000

א גרויסע בריק רומינג הויז, באהייצט מיט סטים. 20 בעדרומס. ווערט $15.000. ספעשל $8.500. מיט ריזנאייבל פעש פיימענט.

2 שיינע אפארטמענט בלאקס אין דער נארט ענד.

קומט אין זעט אונז ווען איר ווילט קוי־פען א ריכטיקע היים.

MORGAN, NICHOLSON, LTD.
Toronto General Trusts Bldg.
Phone 27 351

קאטידראל עווענוי איסט

9 רום נייע באנגאלאו, האדרוואר פלארס און פיניש. הייסט וואסער באהייצונג. דאס איז איינע פון די פיינסטע הייזער אויף קאטידראל עווענוי, און דער פריין איז ריכטיק.

HALL
204 Kensington Bldg. Ph. 88 109

נעשעפט געלעגנהייטן
Business Opportunities

אפארטמענט בלאק, 12 סוויטס, יער־לאנגער רענט $5.520. וועט נעמען א הויז אין אויסטייט. פריין $25.000.

דזשענעראל, שטעטל פון 500. סטאק $13.000 צו 70 סענט. אומזאץ $40.000.

מיר קאנען אייך צופאסן יעד־סארט געשעפט אדער אינוועסטמענט.

SCOTT REALTY CO. Ltd.
11 C.P.R. Office Bldg. Phone 89 644

:: פערזענלאכעס ::
PERSONAL

לייף אינשורענס
בעסער צו האבן א פאליסי און ניט דארפן עס, איידער דארפן דאס און ניט האבן.
P. A. TEMPLETON
807 Electric Railway Chambers
Phone 89 688

טייפרייטערס
באנקראט סייל, רעמינגטאן, אנדערוואוד, וואודסטאק און א. וו.
T. A. WEIR
Ph 28 800 247 Notre Dame Ph. 24 783

היים און אפיס פורניטשור פארלאנגט
פאר מזומן געלט.
KILSHAW'S
Auctioneers
Canada Bldg. Phone 29 040

AACTIVE MESSENGER & TRANSFER
פורניטשור געמופט
PH. 26 062 121 ALBERT ST.

CARD READING
וואראפן אויף קארטן און פראגאנס פארענט־פערט. מיר רעדענען ניט ביין באשטימטן פריין. 252 קענעדיי סטריט.

סוועדישע מאסאזש און עלעקטרישע טרייטמענטס פון מאסאזשיר, גראדואירטער אין אלד קאנטרי, פאר אפארנטמענטס טע־לעפאנירט 283 87 פון 9 ביז 12 און פון 2 ביז 7. 390 מעקדארמאט קאר. עיקן סט.

SEMO SKIN REMEDY
היילט עקזעמא, פסאריאזיס, אלע הויט קראנקהייטן. אויסערלאכער קאנסער נע־נענען אן ווייטיקן. $1 און $2 א פלעשל. אלע מעיל אדערדער אויסגעפילט.
די נאנצע־ארבעט גאראנטירט
C. H. McDONALD, L.M.F.
252 Kennedy St. Winnipeg

M. B. MORANTZ & CO.
אינשורט מיט אונז
פייער, אוטאמאביל, פלייט גלאס, באנד, עקסידענט, האלד אפ.
אינשורענס
מיט עלטסטע און אמע ראיעלסטע קאמפאניס.
לייף אינשורענס
מאן לייף אשורענס קאמפ. אף קענעדא
פערזענלאכע הלואות
קארס פינאנסירט
מ. ב. מאָרענץ און קאָ.
Office: 277 Selkirk Avenue
Phone 56 984 Res. 55 902

לערנט זיך טייפרייטן
פארזארגט זיך מיט א קאפיע פון "מאנטש מעטאד טייפרייטער אינסטרוקטאר", א פראקטישער קורס וואס לערנט טייפינג אין א קורצער צייט. פריין 30 סענט.
H. NEWALL
220 Bannatyne Ave., Wpg.

טוסט און אווערקאוטס געגייט צום מאס. הויזן, צוצופאסן צו קאוטס און ווערסטס. "מיר קאנען צופאסן צו אייערע"
DOMINION TROUSER CO.
גרעסטער אסארטמענט פון פעטערנס אין קאנאדע.
290 PORTAGE AVE. WPG, MAN.
(Over Lyceum Theatre)

סייפס — סעקאנד־הענד
אין די מייסטע סייזעס. ביליק. טערמס. אויב געוואונשן. אלע סארטן סייפס גע־עפנט און פארריכט.
CANADIAN DIEBOLD SAFE CO.
183 Notre Dame Ave.

:: צו פארערענטן ::
FOR RENT

NOKOMIS BUILDING
האדרייוו און קאמבערלענד
ווינשנסווערטער פלאץ
צו פארערענטן. פאסיק פאר לייכטער מאנופעקטשורינג אדער אפיסעס. נע־דערייקער אינשורענס רענטס.
THE J. McDIARMID CO., LTD.
201 Nokomis Bldg. Phone 26 294

צו פארערענטן א שיינעם דריי רום סוויט אין באלטיק אפארטמענט. מעסיקע רענט. זיך ווענדן צום קערטייקער, סוויט "די", טעלעפאן 56 668.

צו פארערענטן א זעקס רום מאדערנע הויז. זיך ווענדן צו
MISS PATTERSON—465 Flora Ave.

צו פארערענטן 3 רומס מיט א באד, זייער שיינע און גרויסע רומס, אפ־סטערס. פריוואטער אריינגאנג, אין 556 סטעלא עווענוי. זיך ווענדן אין 484 פלאָרא עווענוי.

צו פארערענטן א סטאר, גוט פאר א גראָ־סערי און קאנפעקשענערי. גוטער לאקיי־שאן אויף סעלקירק עווע. זיך ווענדן אין ארעצקיס דעפארטמענט סטאר.

צו פארערענטן א שיינעם 3 רומיקן סוויט, אריינצומופן דעם 1טן אפריל, אין 420 מאנטאבא עווענוי.

:: שטעלע פארלאנגט ::
SITUATION WANTED

עקספיריענסד בוקקיפער איז ווילליק אנצו־נעמען ארבעט ביי דער שטונדע. אינקאם טעקס פאפיר אויסגעפילט. טעלעפאנירט 27 633.